

Az Arany János Tehetséggondozó Program vizsgálata egy egri középiskolában

Tartalom

I. TÉMAFELVETÉS	3
II. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS.....	5
2.1 Tanulói munkaterhek.....	5
2.2 Társas kapcsolatok.....	11
III. ANYAG ÉS MÓDSZER	13
IV. A MEGKÉRDEZETTEK ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI	15
V. AZ AJTP-S DIÁKOK FŐBB JELLEMZŐINEK ALAUKLÁSA 2009 - 2012 KÖZÖTT	20
5.1 A tanulók családi háttere	20
5.2 A tanulók iskolai élete	22
VI. HOGYAN ILLESZKEDNEK BE A PROGRAMBAN TANULÓ DIÁKOK ISKOLÁJUK KÖZÖSSÉGÉBE?	26
6.1 A nem Arany Programos diákok válaszai az ellenszenvet vizsgáló kérdésekre	27
6.2 Az Arany Programban tanuló diákok válaszai az ellenszenvet vizsgáló kérdésekre	31
VII. AZ AJTP-S DIÁKOK TANULÓI MUNKATERHEI	32
IX. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	39
X. ÁBRAJEGYZÉK, TÁBLÁZATOK.....	40
XI. FELHASZNÁLT IRODALOM	42
XII. MELLÉKLETEK.....	44

„A tehetségeket sokan valamilyen
elkülönült vagy elkülönítendő elitnek képzelik.
Ebben annyi igazság van, hogy a tehetséges ember
mindig egy rendkívül egyedi történet,
hiszen éppen a tehetsége az, ami különlegessé,
az átlagból kiemelkedővé teszi őt.
Ennek ellenére a tehetség nem valamiféle kivételes sajátosság,
amely csak nagyon keveseknek adatik meg.”
(Csermely Péter)

I. TÉMAFELVETÉS

Az Arany János Tehetséggondozó Programról készült 2009-es, az Educatio Kht. által végzett hatásvizsgálat adta az alapját a tudományos kutatásom elkészítéséhez. Az országos hatástanulmányból az igazán lényeges számomra a végzős diákok kérdőíves lekérdezésének eredménye volt. A vizsgálatban arra voltak kíváncsiak, hogy a diákok hogyan ítélik meg a programban eltöltött öt évüket, elérte-e a program a rengeteg kitűzött célja között a legfontosabbat: kibontakoztathatták-e a tehetségüket a tanulók, tudtak-e és akartak-e élni a program nyújtotta lehetőségekkel, hozzáadott-e plusz értékeket az életükhöz.

Olyan egyénileg is tapasztalt kutatási problémákba botlottam, amiket jobban meg szerettem volna vizsgálni annak érdekében, hogy kutatási eredményeim hozzájárulhassanak a programban résztvevő diákok szükségletei és a program közötti jobb összhang megteremtéséhez. A programban végzettként megadatik nekem, hogy két szemszögből láthassam az AJTP sajátosságait: diákként, aki belelát a tanulók mindennapjaiba, ill. kutatóként, aki ismeri a program szakmai hátterét, céljait, eszközeit. Ebből a különleges helyzetből adódóan született meg a kutatás alapgondolata és feladata: diákokat kérdezni őszintén olyan kérdéseken keresztül, amelyek hátterében valódi problémák bújnak meg, ill. kideríteni azt, hogy az általuk vélt problémák valóban léteznek-e, vagy csupán irreális elvárásokat támasztanak a programmal szemben.

A hatásvizsgálat tanulói kérdőívei alapján, a diákok meglátása szerint a következő két hipotézist lehet megfogalmazni:

1. Az Arany János Tehetséggondozó Programban tanuló diákok túlterheltek, iskolai munkaterheik sokkal nagyobbak, mint a többi gimnazista diáké.

2. Az AJTP-s tanulók nehezen illeszkednek be iskolájuk tanuló-közösségébe, mert a többi osztály ellenszenvvel viszonyul hozzájuk.

A fent megemlített hipotézisekkel a program működése szempontjából azért fontos foglalkoznunk, mert köztudott, hogy mind a munkaterhek, mind pedig az iskolai légkör, a diákokat körülvevő „mikroközösség” kihatnak a tanulók iskolai előmenetelére és befolyásolhatják azt pozitív, de sokszor negatív irányban is. Ez a két probléma pedig különös hangsúlyt kap egy olyan programban, ahol hátrányos szociális háttérű, tehetséges fiatalokkal foglalkoznak. Számukra rengeteg erőfeszítésbe kerül, hogy tehetségüket felszínre hozhassák és kamatoztathassák amellet, hogy ezzel egy időben próbálják a magukkal hozott hátrányt is kompenzálni.

II. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1 Tanulói munkaterhek

Ahogy a dolgozó embereknek kötött munkaidejük van, úgy a tanulóknak is elő van írva az a kötelező óraszám, amit az iskolában kell eltölteniük. A tanulói munkateher azonban nem egyedüli módon az iskolában eltöltött órák számát jelöli, hanem - mint ahogyan azt a kifejezés is mutatja „munkateher” - több összetett cselekvésből, feladatból, „munkából” áll a következők szerint:

„A tanulók munkaterhei, amelyek az iskolai tevékenységekkel kapcsolatosan formálódnak, négy elemből tevődnek össze: az iskolába és az iskolához kapcsolódó programokra történő közlekedésre fordított időből; az iskolai tanórákon eltöltött időből, az iskolai tanórákhoz kapcsolódó, iskolában és iskolán kívül igénybe vett különórák idejéből, az otthoni, iskolai felkészülésre szánt időből s végül, a szabadidő felhasználását (többnyire szülői kezdeményezésre) egyéb munkaterhekkel befolyásoló tényezőből.”(MAYER, 2003, www.ofi.hu)

A fenti definíció adja a legösszetettebb képet a tanulók munkaterheiről, jól megfogalmazza és körülírja a diákok kötelezettségeit és tennivalóit a iskolai tanulmányukkal kapcsolatban. A kutatásomban erre a definícióra építkezve a következő munkateher-összetevőket kívánom megvizsgálni: a kötött iskolai munkaidőt (a tanórákon eltöltött időt), az iskolai tanórákhoz közvetlenül kapcsolódó iskolai és iskolán kívüli tevékenységeket (különórák, szakkörök, felkészítő- felzárkóztató órák), ill. az otthoni tanulásra, felkészülésre szánt időt. A definíció utazás elemét nem vizsgálom a kutatásomban, mert az Arany Programban tanuló diákok munkaterheit szeretném tüzetesebben elemezni, az ő terheik között pedig az iskolába utazás időterhe nem szerepel, mivel kötelező számukra a kollégiumi bentlakás. Így a tanulói munkaterhek utazási idő összetevője kimarad a vizsgálatból.

A tanulók munkaterhei nemzetközi viszonylatban

Rengeteg hazai és külföldi kutatás született már a különböző országok oktatási rendszereinek működéséről, ezen belül az iskolai eredményesség mellett a tanulók iskolai tanítási idejéről, időfelhasználásáról, szabadidő eltöltési szokásaikról is. Nemzetközi összehasonlító vizsgálatok közül a legjelentősebbek a PISA 2000, ill. 2009, amelyek az

OECD országok oktatásügyét vizsgálják, vagy az Eurydice kutatásai, amelyek kimondottan Európa oktatását elemzik az EUSTAT és a PISA/PIRLS adattáblái alapján.

Mivel Magyarországon nem készült 2002 óta felmérés a tanulók munkaterheinek megoszlásáról, a 2002-es tanulói munkateher kutatás fogja az összehasonlítás alapját képezni a továbbiakban. Ezért az Eurydice 2002-es „Kulcsadatok az oktatásban” c. kiadványát és a 2000-es PISA vizsgálatot használok fel összehasonlításként, amelyekből a következőket lehet megállapítani a tanulók munkaterhéről Európa szerte:

Az iskolai tanórakon eltöltött idő, avagy a tanórai időterhek

Európa országaiban az alapfokú oktatásban résztvevő diákok egy tanítási évének effektív iskolával töltött napjai 170-212 nap közé esnek, köszönhetően az országok különböző tantervi szabályozásának és egyéb intézkedéseinek. A legtöbb napot Luxemburgban, a legkevesebbet pedig Romániában járnak a gyerekek iskolába. (LOBODA,2003, www.ofi.hu) Különböző országokban az iskolai tanítási napok száma emelkedik a tanítási fokozatokkal arányosan. Az iskolai hét általában öt napos, de Németországban, Ausztriában, Olaszországban és Luxemburgban előfordul hat napos tanítási hét is. (Németországban egy hónapban kétszer szombaton is járnak iskolába a diákok.)

Európa országaiban különböznek egymástól az oktatási szintek is, ezek összehangolásához és összehasonlíthatóvá tételéhez kidolgoztak egy nemzetközileg elfogadott szinttáblázatot, az ISCED rendszert. Az ISCED (International Standard Classification of Education) szintjein a magyar iskolarendszer középiskolája 2-3 szintnek felel meg, tehát az európai összehasonlító kutatásoknál az ISCED-2-ISCED-3-mat kell figyelembe vennünk.

Otthoni, iskolai felkészülésre szánt idő

Az OECD országokban a PISA 2000 felmérés tanulói válaszai alapján a 15 éves tanulók átlagosan öt órát töltenek hetente azzal, hogy felkészüljenek az idegennyelv, matematika és a természettudományos órákra. Az OECD átlag fölött legtöbbet a görög diákok készülnek (hetente 7 órát), ill. második helyen a magyar diákok (hetente 5,8 órát). Nem lehet messzemenő következtetéseket levonni a házi feladat megoldásával töltött idő és az iskolai eredményesség között. Korántsem biztos az, hogy az a tanuló, amelyik kétszer annyi időt tölt

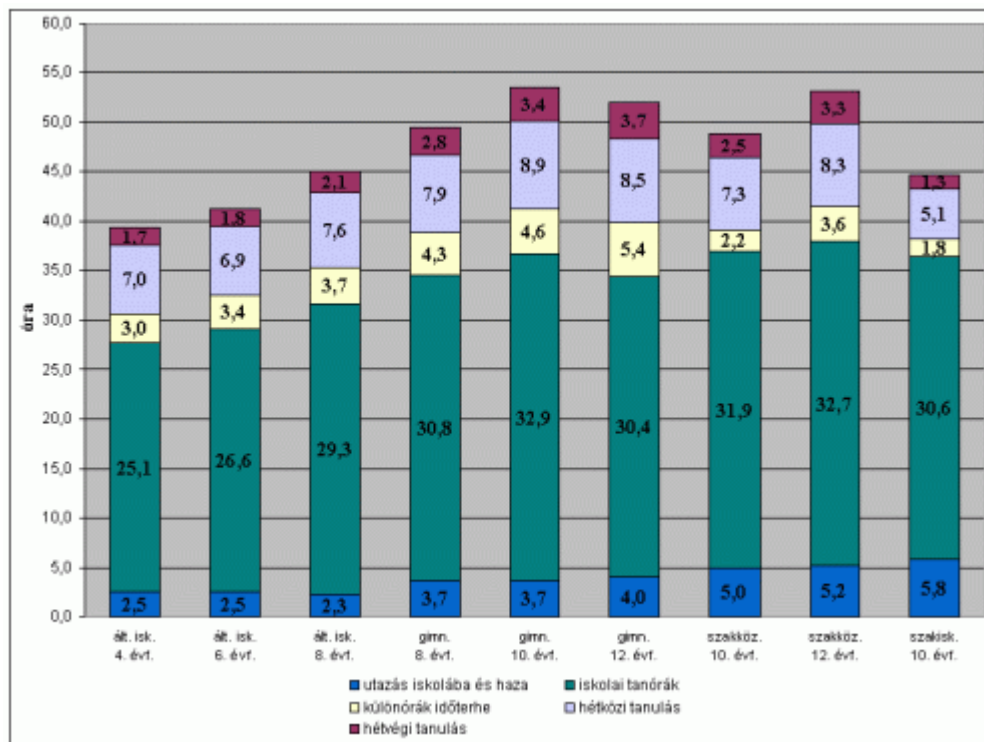
otthon az iskolai felkészülésre, az annival jobban is teljesít. Mindenesetre a házi feladat megoldásának ideje is növeli egy tanuló munkaterheinek óraszámát.

Tanulói munkaterhek alakulása Magyarországon

A PISA 2000 vizsgálat eredményei azt mutatták, hogy a 15 éves magyar diákok olvasási-és szövegértési, valamint problémamegoldó képessége, természettudományos és matematikai műveltsége elmarad a nemzetközi átlagtól. A PISA értékelése a valamely szempontból az átlag alatt teljesítő országokat arra sarkallta, hogy vizsgálják felül az oktatási rendszerüket és találják meg a hiányosságok okait. Hazánkban is különböző kutatások születtek e célból, melyek közül most „A tanulók munkaterhei Magyarországon” c. kutatásból szeretnék adatokat közölni.

Az Oktatási Minisztérium kezdeményezésére született meg a kutatás 2002-ben, amit az Országos Köznevelési Intézet Felnőttoktatási és Kisebbségi Központja bonyolított le, közel 2800 háztartás bevonásával.

A tanulók munkaterhei az alábbi ábra szerint a következőképpen alakulnak: az általános iskolások 4., ill. 6. évfolyamon közel 40 órát dolgoznak, 8. évfolyamon vannak eltérések asszerint, hogy a diákok milyen fajta iskolába járnak, így egy nyolcadikos diák heti iskolai időterhe 45-50 óra között mozoghat. Egy 10. évfolyamos gimnazista diák heti „munkaideje” átlagosan 54,5 óra, amelyből a kötött iskolai idő 45 óra, a hétköznapi tanulásra fordított idő pedig megközelítőleg 9 óra.

1. ábra: **Heti átlagos „diákmunkaidő”**

Forrás: OFI

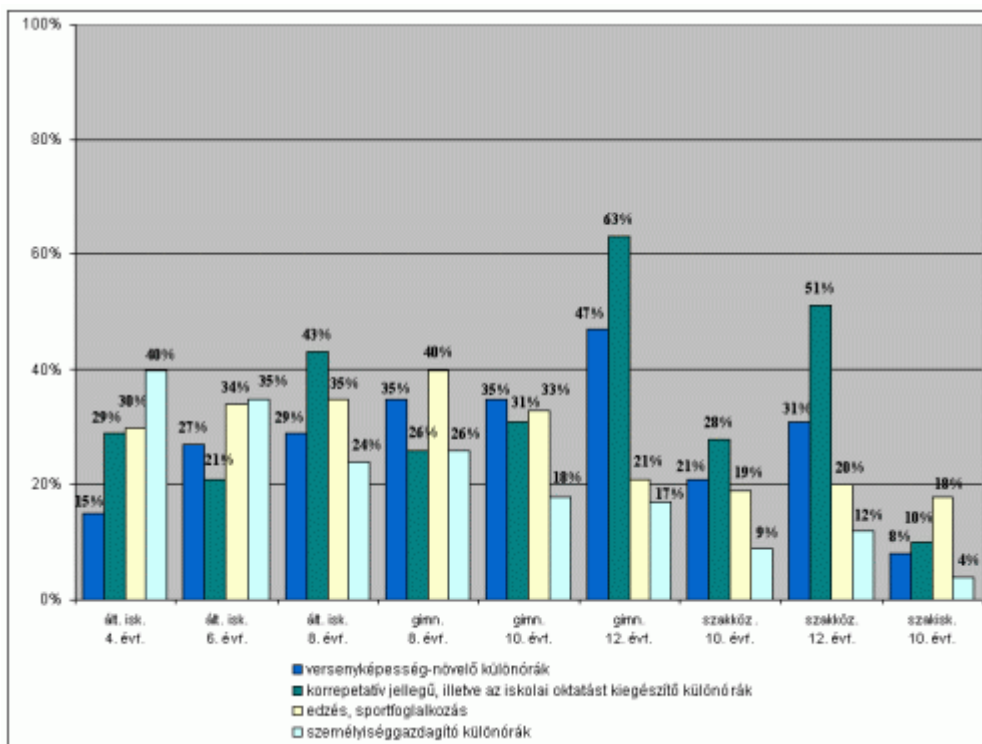
A diákok heti munkaterhei összórászámainak megoszlásában a legnagyobb részt az iskolai tanórákon eltöltött idő, valamint az otthoni tanulásra szánt idő teszi ki. Nem feledkezhetünk el azonban arról sem, hogy a tanulók iskolai, ill. iskolán kívüli programjai (különórák, sportfoglalkozások, stb.) még plusz időt vesznek igénybe a kötelező tanulási időn kívül, és van olyan diák is, aki több délutáni foglalkozásra is eljár.

Az iskolán kívüli foglalkozásokat (különórákat) a következő csoportokba sorolhatjuk:

Versenyképesség-növelő különórák: olyan iskolán kívüli tevékenységek sorolhatók ide, amelyek elsajátításával előnyhöz jutnak a diákok a munkaerőpiacon, pl.: idegennyelv tanulás; számítástechnikai, informatikai óra; autóvezetés és különböző vizsgához kötött tanfolyamok. tevékenységek.

- Iskolai tantárgyakhoz kötődő, meghatározott, az iskolai tanulmányokhoz szorosan fűződő tartalmú különórák
- Edzés, sportfoglalkozás
- Személyiséggazdagító különórák: az iskolán kívüli, az egyén kulturális, zenei igényeihez kapcsolódó órák, amik lehetnek zeneórák, művészeti foglalkozások, vagy akár valláshoz

kötődő foglalkozások is (hittan). (SZÉNAY, 2003, www.ofi.hu) Összesen tehát a 12. évfolyamos diákok munkaterhei (az utazás és a hétvégi tanulás összetevőjén kívül) 44 órát tesznek ki a 2002-es adatok szerint. Mivel frissebb vizsgálat ezen a területen nem született eddig, ezért ezen adatok szolgálnak az összehasonlítás alapjául a következőkben.

2. ábra: A különböző típusú különórákon való részvételi arány

Forrás: OFI

A különórákat legnagyobb arányban a felvételi előtt álló 12. évfolyamos gimnazista tanulók veszik igénybe, akik megközelítőleg heti 5 órát töltenek valamely tantárgyhoz kapcsolódó, plusz ismereteket adó, versenyképesség-növelő foglalkozásokon való részvétellel.

Tanulók munkaterhei az Arany János Tehetséggondozó Programban

A tanulók heti tanítási óráinak összege 9. és 10. évfolyamon 27,5-31,5, 11-13. évfolyamig pedig 30-34 óra közé esik. Ezek az óraszámok megfelelnek az ugyanezen az évfolyamon tanuló többi gimnazista diák heti iskolában töltött óráinak számával. Tehát a heti iskolai tanítási órák számában nincs nagy differencia az AJTP-s, ill. a többi gimnáziumi osztály között.

A program iskolához kapcsolódó plusz foglalkozásai a kollégiumi foglalkozások kivételével a következőképpen alakulnak:

9. évfolyamon a felkészítő foglalkozások (tehetséggondozó, felzárkóztató, nyelvvizsgára felkészítő) éves óraszám 296 óra, amelyhez még hozzájön a 37 órányi ECDL vizsgára való felkészítő órák száma, így összesen a közvetlenül az iskolai tanulmányokhoz kapcsolódó pluszfoglalkozások óraszám 333 órára nő. A 10. és 11. évfolyamon tanulóknak ezen foglalkozások óraszám 370 óra egy tanévben, míg 12. és 13. évfolyamon lecsökken 330 órára. Ez nagyjából het 11 óra plusz foglalkozást jelent minden évfolyamon. Összesítve az tanórákon eltöltött időt és a felzárkóztató, felkészítő órák számát az AJTP-s diákok heti munkaterhe 42-49 óra között alakul. Ez a heti óraszám a fent említett kutatás eredményétől (összesen 44 óra hetente) öt órával tér el, ami egy munkahéten napi egy óra eltérést jelent.

2.2 Társas kapcsolatok

Ahogy az élet többi részére, az iskolai előmenetelre, eredményességre is kihatnak a társas kapcsolataink, sőt, nagyban befolyásolhatják azt. Hiába vagyunk jók a szakmánkban, ha a munkatársainkkal való kapcsolatunk rossz, a munkahelyünk elviselhetetlenné válhat. Ellenben ha egy támogató légkörű- legyen az munkahely vagy iskola- intézményben töltjük el a munkaidőnket, ahol olyan emberekkel találkozunk, akikkel szívesen működünk együtt, ez pozitívan, inspirálóan hat a munkánkra, s vele együtt a személyiségünkre is.

Az iskolai élmények nagyban meghatározzák és predesztinálhatják a tanuló viszonyát a tanuláshoz, ami a későbbi munkavégzésük módjára is kihat. Az iskolában tanulók és dolgozók együttesen formálják az iskola légkörét, ami azután visszahat a benne dolgozókra.

Az iskola légkörére szintén sokféle tényező hat, de főleg a társas kapcsolatok milyensége határozza meg azt, hogy jó-e egy iskolában tanulni, avagy sem. A társas kapcsolatok között legjelentősebb a tanár-diák viszony, illetve a diák-diák viszony. A diák-diák viszonyt személyközi (interperszonális) kapcsolatnak nevezzük, amikor is a kialakuló viszonyt személyes, egyénspecifikus tényezők alakítják ki. Ezen személyközi kapcsolatok meghatározóak kisgyermekkorban, amikor is a gyermek barátokat szerez, első kötődéseit alakítja ki a családi kötődésein kívül, olykor-olykor nagy szülői ráhatással. A család mellett a legjobban barátaink tudnak minket befolyásolni, s ahogy az idő halad, az ő szavukra adunk, a leginkább. Az iskola remek színtere a barátságok kialakulásának, ahogyan fejlődik a gyermek, úgy alakulnak át baráti kapcsolatai is. Ifjúkorban a személyközi kapcsolatok megfogytatkoznak, ilyenkor már kevesebb barátja van a fiatalnak és a személyközi kapcsolatok helyét átveszik a formális csoportkapcsolatok. A csoportkapcsolatok olyan mesterségesen kialakított kapcsolatok, amelyeket az egyén egyes tulajdonságai szerint jönnek létre (pl. osztály: az egyén életkora szerint kerül be, osztálykapcsolat, osztálytársi viszony).(BUDA, 2005)

Középiskolás korban megnő a kortárs csoportok fontossága, bandák, klikkek alakulnak ki, ill. megjelennek a különböző vonatkoztatási csoportok, amelyekkel az adott fiatalok azonosulni szeretnének.

Baráti kapcsolatok alakulása az magyar középiskolákban

A „Rejtett tanterv” kutatása szerint a 11. évfolyamos diákok 95,4%-ának a saját osztályából vannak baráti kapcsolatai, 25,8%-nak az évfolyam többi osztályából és 27,3%-nak a felsőbb évfolyamokból is. (HUNYADINÉ NÁDASDY M., 2011, www.tofk.elte.hu)

2012-ben a Kurt Lewin Alapítványt (KLT) felkérte a Nyílt Társadalom Intézet, hogy mérje fel négy középiskolában azt, hogy az iskola hogyan hat a tanulók aktív állampolgári jogának gyakorlására. Ebben a kutatásban szociometriával vizsgálták a tanulók baráti kapcsolatait is, ill. azt, hogy a baráti kapcsolatok mennyiben befolyásolják a tanulók nézeteit ezen jogaik gyakorlását illetően. Mivel a négy középiskolából kettő szakiskola és két gimnázium volt, ezért különböző eltérések tapasztalhatók a diákok barátkozási szokásaival kapcsolatosan.

A középiskolások válaszai alapján társas kapcsolataik a következőképpen alakulnak:

„A baráti kapcsolatok számát tekintve a szakképző iskola diákjai kevesebb baráttal rendelkeznek (2,8 fő), mint a másik két iskolába tartozók (4 fő felett). A kortárs csoport szerepének erősödésére utal, hogy a diákok problémáikat elsősorban legjobb barátjukkal (95%), ezt követően a családba tartozókkal (anyával 81%, apával és testvérrel 64-64%) tudják megvitatni. Osztályfőnökükkel/ tanáraikkal a diákok kevesebb, mint fele (42%) tudja megosztani problémáit.” (KLT, 2012)

Baráti kapcsolatok az Arany János Tehetséggondozó Programban

Az Arany János Tehetséggondozó Program egyik kiemelt célja az, hogy segítse a hátrányos helyzetű tanulókat beilleszkedni egy olyan tanulói közösségbe, ahol a későbbiekben majd kamatoztathatják tehetségüket. Az gyakorlatban azonban nem az integráció az első, amit a program előnyei közé sorolhatunk, sőt, azt is mondhatjuk, hogy az AJTP-s tanulók nem illeszkedhetnek be megfelelően a programnak otthont adó iskola tanulói közösségébe.

A programról 2006-ban készült hatásvizsgálat az AJTP-s diákok beilleszkedési nehézségeiről a következőket írja: „ Az AJP-s tanulók elkülönülését jelzi, hogy a diákok háromnegyede mondta azt, hogy osztálytársai között sok barátja van, viszont az iskola többi tanulójaival csak az AJP-s tanulók 41%-a barátkozik. Azt tapasztaltuk, hogy az alsó évfolyamokon intenzívebb a barátkozási hajlandóság, és minél inkább hátrányos helyzetű egy gyerek, annál kevésbé talál barátokat.” (FEHÉRVÁRI-LISKÓ, 2006)

Az AJTP-s tanulók gyenge interakcióit a más osztályban tanulók felé az is magyarázhatja, hogy a programban tanuló diákok már az iskolába kerüléskor elkülönülnek a többi osztálytól. Az osztályuk csak AJTP-s diákokat tartalmaz, a gólyatáboruk külön kerül megrendezésre más iskolás AJTP-os diákjaival együtt, nem pedig iskolájuk tanulóival. Így a felvétel után a tanévkezdéskor már hátránnyal indulnak, ugyanis a velük egy évfolyamra járó többi osztály diákjai már megismerhették egymást az iskolai gólyatábor alatt. A kollégiumban is legtöbbször külön kezelik őket, nem vegyítik más osztály kollégistáival. Így az AJTP-s osztályok tanulói között egy különleges bennsőséges viszony alakul ki, szinte éjjel-nappal együtt vannak, ami bizonyos fokú bezárkózottsághoz vezethet. Mivel jól megvannak a saját kis osztályközösségükben, nehezen nyitnak az iskola más tanulói felé, ezért gyakran az iskola többi tanulója elenszenvvel viszonyul hozzájuk. „Az elzárkózást erősítik a speciálisan nekik szervezett programok és szolgáltatások (speciális órák, kirándulások, táborozások, kulturális rendezvények stb.), mert ezáltal az időbeosztásuk is lényegesen különbözik az iskola és a kollégium többi tanulójáétól. Mivel ezeken a programokon köztudottam „ingyenesen” vehetnek részt, ez még némi irigységet és ellenérzést is kivált a többi tanulóból.” (FEHÉRVÁRI-LISKÓ, 2006)

III. ANYAG ÉS MÓDSZER

A kutatás alapját az Expanzió Kft. által 2009-ben készített, A hátrányos helyzetű tanulók Arany János Tehetséggondozó Programjának értékelése c. kiadvány adta, amelyben negyedik évfolyamos AJTP-s diákok válaszait rögzítették kérdőíves formában. Ennek a hatásvizsgálatnak különböző, a fentebb szerepeltetett hipotézisekhez kapcsolódó kérdésblokkjait átemelve született meg az ebben a kutatásban használt kérdőív, amelyben egyéb standardizált, már korábban más kutatásokban szereplő kérdések is helyet kaptak. (Pl.: az NSSE- National Survey of Student Engagement kérdőívből a tanulók tanulási attitűdjére irányuló kérdések lettek lefordítva és beillesztve a kérdőív kérdései közé.)

A választott középiskola egy egri gimnázium, amelyben jómagam folytattam a tanulmányaimat az AJTP-ben öt évig. Ezt a középiskolát heves megye egyik legerősebb

középiskolájának tartják, az itt tanuló diákoknak magas a tanulmányi átlaga, és rendkívül sok területen kimagaslóan teljesítenek (újságírás, sport, kulturális rendezvények, tanulmányi versenyeken való részvétel). A középiskola neve a téma kényes mivoltára tekintettel nem publikus, választását a programmal való személyes érintkezés indokolja.

A kutatás folyamán teljes körű lekérdezésre törekedtünk, ezért a válaszadók körét az összes végzős diákra ki kellett terjeszteni, ami a program sajátosságainak könnyebb és hatásosabb vizsgálatát, szemléltetését tette lehetővé.

A lekérdezés tehát kérdőíves formában történt meg, a kérdőívből pedig két variáns készült. Ennek indoka az, hogy az Arany Program összetett vizsgálatához olyan kérdések beillesztésére volt szükség, amik a gimnázium többi osztályára értelem szerűen nem vonatkoznak (pl. Mik voltak az elvárásaid, amikor jelentkezted az Arany Programba?). Mindkét kérdőív törzse megegyezik, ebben a közös részben szerepelnek a fontosabb, egymással párhuzamba állítható kérdések.

A lekérdezés a végzős évfolyam mind az öt osztályát érintette. Ez az öt osztály (mivel erős gimnáziumról van szó) majdnem mindegyike speciális hangsúlyt fektet valamely kiemelt tantárgyra, fajtái pedig a következők:

- Speciális angol
- Humán tagozat (emelt óraszámú magyar nyelv - és irodalom, történelem)
- Reáلتagozat (emelt óraszámú matematika, fizika, informatika, természettudományok, kémia- ezen az osztályon belül külön két tagozat található)
- Általános tagozat (emelt óraszámú informatika)
- Arany János Tehetséggondozó Program

A fent említett öt osztályba összesen 172 tanuló jár, ebből 29 diák az Arany János Tehetséggondozó Program tanulója. A teljes körű lekérdezést nem sikerült teljes egészében végrehajtani, ugyanis 79 kitöltött kérdőív érkezett vissza, ebből öt darab használhatatlan, így a végső minta elemszáma 74-re csökkent, ami az eredetileg tervezett minta csupán 43%-át teszi ki.

IV. A MEGKÉRDEZETTEK ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI

A beérkezett kérdőívek osztály szerinti megoszlása a következő:

1. táblázat: A lekérdezettek osztály szerinti megoszlása

Osztály	Kitöltők száma (N)	Kitöltők száma (%)
AJTP	25	32,4%
Spec angol	15	20,3%
Emelt magyar, ir., tört.	3	4,1%
Emelt matematika.,fiz.,kém.	5	6,8%
Emelt biológia, kémia	11	14,9%
Ált. tagozat, emelt inf.	16	21,6%
Összesen	74	100%

Saját számítás alapján

A legtöbb kitöltött kérdőív az AJTP-s osztályból érkezett be, itt a kitöltési arány közel 83%-os. A fenti táblázatról leolvasható még az is, hogy az AJTP-s osztály tanulói teszik ki a megkérdezettek 32%-át. Ezt követi a reál, ill. az általános tagozat, majd a spec. angol, ezeknél az osztályoknál a kitöltési arány közel 50%, a legkevesebb kérdőív pedig a humán tagozatról érkezett vissza.

Annak érdekében, hogy az eredményeken ne torzítsa a diákok egyenlőtlen osztály szerinti eloszlása, négy csoportba tömörítjük a tanulókat a következők szerint:

1. AJTP; 25 kitöltő
2. Humán (spec.angol+emelt magy.);17 kitöltő
3. Reál (emelt mat.,fiz.,kém.,+emelt biológia,kém.); 16 kitöltő
4. Ált tag. emelt informatika; 16 kitöltő

A válaszadók nem szerinti megoszlásában a nők felülreprezentáltak, ugyanis a megkérdezettek 71,6%-a tartozik a női nemhez. Kor szerinti megoszlásuk igen változatos képet mutat, a születési dátumok 1992-től 1994-ig szerepelnek. Az átlag életkor 19-20 év között mozog.

2. táblázat: A megkérdezettek nem szerinti megoszlása

nem:	AJTP	Humán	Reál	Ált.+inf.	Össz.:	Százalékban:
nő	16	13	13	11	53	71,62%
férfi	9	4	3	5	21	28,38%
Összesen:	25	17	16	16	74	100,00%

Saját számítás alapján

3. táblázat: A megkérdezettek születési év szerinti eloszlása

Születési év:	AJTP	Humán	Reál	Ált.+inf.	Össz.:	Százalékban:
1992	17	13	3	0	33	44,59%
1993	6	3	7	8	24	32,43%
1994	0	0	5	7	12	16,22%
Nincs válasz	2	1	1	1	5	6,76%
Összesen:	25	17	16	16	74	100,00%

Saját számítás alapján

Lakhelyüket tekintve a válaszadók 32%-a faluban, 27%-a városban, 20%-a községben él.

4. táblázat: A tanulók lakóhely szerinti megoszlása

Településtípus:	AJTP	Humán	Reál	Ált.+inf.	Össz.:	Százalékban:
Megyeszékhely	0	7	4	2	13	17,57%
Város	5	5	6	4	20	27,03%
Község	11	1	1	2	15	20,27%
Falu	9	4	5	7	25	33,78%
Tanya	0	0	0	0	0	0,00%
Egyéb:	0	0	0	1	1	1,35%
Összesen:	25	17	16	16	74	100,00%

Saját számítás alapján

A válaszadók családi háttere

A szülők a válaszadó diákok 70%-ánál együtt élnek, ami - tekintettel a válással végződő házasságok egyre növekvő arányára- biztonságos családi háttérre utal. Legmagasabb iskolai végzettségük elég színes képet mutat. Átlagban elmondható azonban az, hogy a magasabb végzettséget elérők gyakrabban kerülnek ki az édesanyák köréből, mint az édesapákéból.

5. táblázat: A szülők családi állapota

Családi állapot	AJTP	Humán	Reál	Ált.+inf.	Össz.:	Százalékban:
Együtt élnek	12	13	14	13	52	70,27%
Elváltak	11	3	2	2	18	24,32%
Édesanya elhunyt	0	0	0	1	1	1,35%

Édesapa elhunyt	1	1	0	0	2	2,70%
Nincs válasz	1	0	0	0	1	1,35%
Összesen:	25	17	16	16	74	100,00%

Saját számítás alapján

6. táblázat: Az édesapa legmagasabb iskolai végzettsége

Iskolai végzettség:	AJTP	Humán	Reál	Ált.+inf.	Össz.:	Százalékban:
Kevesebb, mint 8 ált.iskolai osztály	0	0	0	0	0	0%
8 osztály	7	0	0	2	9	12%
Szakmunkásképző	10	2	3	5	20	27%
Szakközépiskolai érettségi	2	2	2	0	6	8%
Gimnáziumi érettségi	1	0	1	3	5	7%
Technikumban szerzett szakma	2	4	1	2	9	12%
Főiskola	1	6	3	2	12	16%
Egyetem	0	2	6	2	10	14%
Nincs édesapám/nevelőapám	0	0	0	0	0	0%
Nincs válasz	2	1	0	0	3	4%
Összesen:	25	17	16	16	74	100%

Saját számítás alapján

Az édesapák/nevelőapák 27%-a szakmunkás végzettséggel rendelkezik, főiskolai-ill. egyetemi tanulmányokat pedig közel 30%-uk folytatott, de megjelenik a legmagasabb végzettségek között a 8 osztály is, amelynek elvégzése manapság már csak alapot nyújt a további tanulmányok folytatásához. A megkérdezettek szüleinek 12%-a rendelkezik 8 osztállyal, mint legmagasabb iskolai végzettséggel.

Az édesanyák/nevelőanyák legmagasabb iskolai végzettsége szinte holtversenyben a szakközépiskolai érettségi, ill. az egyetem, az előbbi 23%-ban, az utóbbi 22%-ban van jelen. Itt a felsőfokú tanulmányokban résztvevők aránya közel 36%, a 8 osztállyal, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők pedig csupán 7%-ban vannak jelen.

Általánosságban a fenti táblázatok alapján a szülők legmagasabb iskolai végzettségét összehasonlítva arra a következtetésre jutunk, hogy az édesanyák/ nevelőanyák magasabban képzettek, mint az édesapák/nevelőapák. Az iskolai végzettségek összevetése még nem elég arra, hogy egzakt megállapításokat tehessünk a válaszadók családi háttérének különböző összetevőire, ezért a szülők jelenlegi foglalkozását is elemezzük a következőkben. A

kérdőívbe nem került bele konkrétan olyan kérdés, ami a családfenntartó személyére vonatkozna, így a családfenntartót csak valószínűsíteni tudjuk a szülők jelenlegi munkában betöltött pozíciói alapján

7. táblázat: **Az édesanya/ nevelőanya legmagasabb iskolai végzettsége**

Iskolai végzettség:	AJTP	Humán	Reál	Ált.+inf.	Össz.:	Százalékban:
Kevesebb, mint 8 ált.iskolai osztály	0	0	0	0	0	0%
8 osztály	5	0	0	0	5	7%
Szaktanárképző	6	1	1	2	10	14%
Szakközépiskolai érettségi	6	6	4	1	17	23%
Gimnáziumi érettségi	6	2	1	4	13	18%
Technikumban szerzett szakma	0	2	0	0	2	3%
Főiskola	1	3	2	5	11	15%
Egyetem	1	3	8	4	16	22%
Nincs édesapám/nevelőapám	0	0	0	0	0	0%
Nincs válasz	0	0	0	0	0	0%
Összesen:	25	17	16	16	74	100%

Saját számítás alapján

Az édesapák/nevelőapák jelenlegi foglalkozását tekintve a következő észrevételeket tehetjük:

Az apák jelenlegi foglalkozás-típusai közül a három leggyakoribb a fizikai munkakörben alkalmazott (23%); a vállalkozó (20%); és a szellemi munkakörben vezető beosztásban dolgozó (15%). A lenti táblázat adatai alapján megállapítható, hogy az apák/nevelőapák 80%-a gazdaságilag aktív, gazdaságilag inaktívak közül a munkakeresők pedig mindösszesen 5 % mondható.

4 diáknál hiányoznak az apák foglalkozására irányuló adatok: egy esetben nem érkezett válasz az édesapa jelenlegi foglalkozását illetően, három esetben pedig az édesapa elhunyt, és így a válaszadás egyértelműen kimaradt.

8. táblázat: **Az édesapa/nevelőapa jelenlegi foglalkozása**

Foglalkozás típus:	AJTP	Humán	Reál	Ált.+inf.	Össz.:	Százalékban:
Szellemi mk. vezető beoszt.	1	4	3	3	11	15%
Szellemi mk. alkalmazott	1	0	5	3	9	12%
Fizikai mk. Vezető beoszt.	1	0	0	2	3	4%
Fizikai mk. Alkalmazott	9	3	1	4	17	23%

Vállalkozó	5	6	4	0	15	20%
Segéd-vagy betanított munk.	0	0	2	0	2	3%
Nyugdíjas	0	2	0	1	3	4%
Rokkantnyugdíjas	4	1	0	1	6	8%
Munkakereső	2	0	1	1	4	5%
Nincs válasz	2	1	0	1	4	5%
Összesen:	25	17	16	16	74	100%

Saját számítás alapján

Az anyák jelenlegi foglalkozás-típusainak megoszlása a következőképpen alakul:

A vállalkozók és a szellemi munkakörben dolgozók itt is nagyrészt többségben vannak, mindösszesen az édesanyák/ nevelőanyák fele ebben a három foglalkozás-típusban dolgozik, de előfordul a fizikai munkakörben való elhelyezkedés is. A gazdaságilag inaktívak közül a munkakeresők aránya azonban kétszer annyi (10%), mint az édesapák/nevelőapák esetében. Az édesanyáknál/nevelőanyáknál megjelenik egy új foglalkoztatási kategória, a háztartásbeli, ami az anyák közel 15%-át öleli fel.

9. táblázat: **Az édesanya/nevelőanya jelenlegi foglalkozása**

Foglalkozás típus:	AJTP	Humán	Reál	Ált.+inf.	Össz.:	Százalékban:
Szellemi mk. vezető beoszt.	0	2	3	2	7	9%
Szellemi mk. alkalmazott	4	3	5	8	20	27%
Fizikai mk. Vezető beoszt.	0	1	0	0	1	1%
Fizikai mk. Alkalmazott	7	0	0	1	8	11%
Vállalkozó	0	6	2	2	10	14%
Segéd-vagy betanított munk.	1	0	2	0	3	4%
Nyugdíjas	1	0	0	0	1	1%
Rokkantnyugdíjas	1	1	2	1	5	7%
Munkakereső	5	2	0	1	8	11%
Háztartásbeli	6	2	2	1	11	15%
Nincs válasz	0	0	0	0	0	0%
Összesen:	25	17	16	16	74	100%

Saját számítás alapján

A családi háttér következő vizsgálandó jellemzője a válaszadók testvéreinek száma. A megkérdezettek közel 22%-ának nincs testvére, 38%-uknak 1, 34%-uknak pedig kettő testvére van. Ez a 34% a 2-vagy több gyerekes család kategóriájába tartozik, tehát fokozottan védett családi kategóriának mondható.

V. AZ AJTP-S DIÁKOK FŐBB JELLEMZŐINEK ALAUKLÁSA 2009 - 2012 KÖZÖTT

A következőkben elemzünk pár kérdést, ami a 2009-es hatásvizsgálatban is előfordul és, ezen kutatás fontos összetevője is, megnézzük, hogy három év alatt hogyan változott az AJTP-s tanulók összetétele, családi háttere, tanulási célrendszere, ill. a programmal kapcsolatos véleménye.

A 2009-es hatásvizsgálat lekérdezésénél nem tekintetében nagy volt a differencia fiúk és lányok között. A lányok 61,7%, a fiúk pedig a lekérdezettek 38,3%-át tették ki. Hasonló a nemek megoszlási aránya ezen kutatásban is, a fiúk itt 36%-ban, a lányok pedig 64%-ban vannak jelen. Általánosságban megállapítható az, hogy a lányok közel 50%-al többen vesznek részt a programban, mint a fiúk, és ez az arány 2009-től 2012-ig jelentősen nem változott.

5.1 A tanulók családi háttere

10. táblázat: Édesapa/nevelőapa legmagasabb iskolai végzettsége

Legmagasabb végzettség	Saját kutatás	2009-es hatásvizsgálat adatai
Nincs édesapa/nevelőapa	8,0%	3,5%
Kevesebb, mint 8 osztály	0,0%	9,0%
8 osztály	28,0%	13,4%
Szakmunkás	40,0%	49,8%
Szakközépiskolai érettségi	8,0%	16,2%
Gimnáziumi érettségi	4,0%	5,8%
Technikumban szerzett szakma	8,0%	4,8%
Főiskola	4,0%	3,5%
Egyetem	0,0%	2,1%

Saját számítás, ill. a 2009-es hatásvizsgálat adatai alapján.

11. táblázat: **Édesanya/nevelőanya legmagasabb iskolai végzettsége**

Legmagasabb végzettség	Saját kutatás	2009-es hatásvizsgálat adatai
Nincs édesanya/nevelőanya	0,0%	5,0%
Kevesebb, mint 8 osztály	0,0%	24,0%
8 osztály	20,0%	18,7%
Szakmunkás	24,0%	29,3%
Szakközépiskolai érettségi	24,0%	19,6%
Gimnáziumi érettségi	24,0%	14,3%
Technikumban szerzett szakma	0,0%	9,0%
Főiskola	4,0%	12,0%
Egyetem	4,0%	2,3%

Saját számítás, ill. a 2009-es hatásvizsgálat adatai alapján

Az édesapák iskolai végzettsége a három év alatt igen érdekesen alakul. Megfigyelhetjük azt, hogy a lekérdezettek között közel 50%-kal nő azon diákok aránya, akiknek nincs édesapjuk/nevelőapjuk. A kevesebb, mint nyolc osztály kategória teljesen eltűnik, hiszen három év alatt megfogyatkozott azon szülők száma, akik ilyen végzettséggel rendelkeznek legmagasabb végzettség gyanánt. 2001-re a lakosság csupán 1%-volt azoknak az aránya, akik általános iskola 8 osztályánál alacsonyabb végzettségi szinttel rendelkeztek és foglalkoztatottak voltak. (ŐRY, 2003) 2009-re ez az arány tovább csökkent, majd azok között, akik 2012-ben végeztek már el is tűnt a kevesebb mint 8 osztállyal rendelkezők száma.

12. táblázat: **Válaszadók testvéreinek száma**

Testvérek száma	Saját kutatás	2009-es hatásvizsgálat adatai
Nincs válasz	0,0%	3,0%
Nincs testvére	8,0%	7,1%
1	28,0%	43,6%
2	52,0%	28,4%
3	8,0%	9,2%
4	0,0%	5,3%
5	4,0%	2,0%
5-nél több	0,0%	1,4%
Összesen	100,0%	100,0%

Saját számítás, ill. a 2009-es hatásvizsgálat adatai alapján

A testvérek számában nem található nagy differencia, az azonban szembeötlő, hogy a 2009-ben végzettek közel dupla arányban voltak azok a diákok, akiknek csak egy testvére

van. A saját kutatásban szereplő két testvéres többlet (közel 50%-kal több mint 2009-ben) pedig azt jelenti, hogy a program 2012-ben végzett osztályában kétszer annyi védett (nagycsaládos) diák vett részt, mint 2009-ben.

5.2 A tanulók iskolai élete

13. táblázat: Milyen területen vagy tehetséges?

Terület	Saját kutatás	2009-es hatásvizsgálat adatai
Matematika, informatika	28,0%	38,0%
Énekzene	4,0%	17,0%
Rajz, képzőművészet	8,0%	0,2%
Magyar nyelv, irodalom	16,0%	0,3%
Idegen nyelv	24,0%	0,4%
Testnevelés, mozgáskultúra	8,0%	0,3%
Logikus gondolkodás	36,0%	41,0%
Gyors és hatékony tanulási képesség	16,0%	23%
Egyéb	0,0%	0,0%

Saját számítás, ill. a 2009-es hatásvizsgálat adatai alapján

Tehetségesség tekintetében a diákok többen választották a nem tantárgy specifikus tehetség-kategóriákat, nagy eltérés nem tapasztalható. A 2012-ben végzettek között azonban nagyobb arányban vannak jelen azon tanulók, akik az idegennyelvet és a magyar nyelv, irodalom területét választották, míg a 2009-ben végzett tanulók körében a reálterület volt többségben, az idegennyelv és az irodalom alig érte el az 1%-ot. Ez a növekedés a két területen a nyelvoktatás és az irodalom tanítás fejlődését mutatja, hiszen akkor lehet valaki tehetséges bármely tantárgyból, ha azt élvezettel tanulja, műveli, és el is ismerik a munkáját. A program elsődleges céljai közé tartozik legalább egy idegennyelv elsajátítása középfokon, ehhez nem árt, hogyha affinitást éreznek a tanulók.

14. táblázat: **Nem okozott problémát az első évben**

Problémák	Saját kutatás	2009-es hatásvizsgálat adatai
Tanulási probléma	84%	73%
A bentlakásos életforma	56%	46%
Beilleszkedés a közösségbe	68%	59%
A család, otthon hiánya	72%	38%
A többi diák megkülönböztető viselkedése	72%	51%

Saját számítás, ill. a 2009-es hatásvizsgálat adatai alapján

A válaszok alapján megállapítható, hogy mindkét lekérdezés végzős tanulói közül kevés AJTP-s diák küzdött tanulási problémákkal az első évben. A bentlakásos életformához való hozzászokás közel a diákok felének esett nehezebbre mindkét esetben. A család és az otthon hiányának problémája azonban a felére csökkent a mostani lekérdezés adatai szerint, ill. a megkülönböztető viselkedés érzetében van még némi eltérés. A 2009-es hatásvizsgálat adatai szerint a diákok közel fele érezte úgy az első évben, hogy valamilyen szintű megkülönböztetésnek van kitéve társai felől. Ez az arány a 2012-ben végzetteknél 20%-kal csökken, ami arra enged következtetni, hogy 2004 óta (amikor a 2009-ben végzettek megkezdték tanulmányaikat a középiskolájukban) enyhült a diáktársak hátrányosan megkülönböztető viselkedése az Arany Programos tanulók felé.

15. táblázat: **Nem sikerült megoldani**

Problémák	Saját kutatás	2009-es hatásvizsgálat adatai
Tanulási probléma	12%	6%
A bentlakásos életforma	58%	5%
Beilleszkedés a közösségbe	44%	10%
A család, otthon hiánya	43%	6%
A többi diák megkülönböztető viselkedése	38%	14%

Saját számítás, ill. a 2009-es hatásvizsgálat adatai alapján

Első ránézésre észrevehetjük a két kutatás adatain azt, hogy sokkal nagyobb százalékban maradtak megoldatlan problémák a 2012-ben végzettek körében, mint azok között, akik 2009-ben végeztek. A 2012-es lekérdezésben kevesebben választották problémaként a fenti táblázatban felsorolt állításokat, de azon tanulónál, akiknél problémát jelentettek az első évben, megmaradt a probléma a végzős évre is. A bentlakásos életforma egyértelműen megmarad problémaként, hiszen nehéz hozzászokni a kollégiumi élethez, bár ez a tanulók személyiségétől és neveltetésétől is függ. A közösségbe való beilleszkedés

problémáját az ezt a nehézséget megjelölő tanulók 44%-ának nem sikerült leküzdenie még az utolsó éven sem, ez az arány a 2009-ben végzők esetében csupán 10%.

16. táblázat: **Hogyan érzed magad a középiskolában?**

Skálaérték	Saját kutatás	2009-es hatásvizsgálat adatai
1	0,0%	1,1%
2	0,0%	8,3%
3	20,0%	23,6%
4	64,0%	43,8%
5	16,0%	22,3%
Nincs válasz	0,0%	0,9%
Összesen	100,0%	100,0%

Saját számítás, ill. a 2009-es hatásvizsgálat adatai alapján

2009-es hatásvizsgálat adatai szerint a diákok átlagosan a 4-es skálaértéket választották egy ötfokú skálán arra a kérdésre, hogy hogyan érzik magukat a középiskolájukban, és ez az átlag a 2012-ben végzett osztálynál is megegyezik. Tehát jól érzik magukat az AJTP-s tanulók a saját középiskolájukban.

17. táblázat: **Hogyan érzed magad a kollégiumban?**

Skálaérték	Saját kutatás	2009-es hatásvizsgálat adatai
1	4,0%	5,0%
2	0,0%	10,1%
3	16,0%	17,4%
4	28,0%	41,1%
5	52,0%	24,1%
Nincs válasz	0,0%	2,3%
Összesen	100,0%	100,0%

Saját számítás, ill. a 2009-es hatásvizsgálat adatai alapján

A kollégiumi közérzetnél sem térnek el az adatok radikálisan, a 2009-es hatásvizsgálat eredményei átlagosan a 4-es skálaértéket tartalmazzák, ami megegyezik a saját kutatás eredményével. Általánosságban elmondható tehát az AJTP-s diákokról az, hogy jól érzik magukat a középiskolájukban, ill. kollégiumukban.

18. táblázat: **Tervek érettségi után**

Tervek	Saját kutatás	2009-es hatásvizsgálat adatai
Felvételt nyerj egy hazai felsőoktatási intézménybe	96%	91%
Felvételt nyerj egy hazai külföldi felsőoktatási intézménybe	4%	6%
Szakma tanulása középfokon	0%	14%
Munkavállalás itthon	0%	27%
Munkavállalás külföldön	0%	23%

Saját számítás, ill. a 2009-es hatásvizsgálat adatai alapján

A diákok az érettségi vizsga letétele után a felsőoktatásban szeretnének továbbtanulni, válaszaik is ezt tükrözik és a program nem titkolt céljai közé tartozik az, hogy felkészítse a tanulókat az egyetemi, ill. főiskolai tanulmányok folytatására. Az érdekesség az adatok között az, hogy míg 2009-ben voltak olyan tanulók, akik szakmát szerettek volna tanulni érettségi után, vagy akár munkába álltak volna rögtön, a 2012-ben végzettek között senki sem jelölte be ezeket a lehetőségeket a közeljövő terveként. Tehát elmondhatjuk azt, hogy a vizsgált középiskolába olyan tanulók jelentkeznek az Arany Programba, akik a felsőoktatásban szeretnének tanulni, nem céljuk az érettségi után hamar munkába állni, vagy szakmát tanulni. Ennek lehetnek társadalmi (elfogadottabbá vált a kitolódó tanulási szakasz a fiatalok életében), ill. gazdasági (az elmúlt egy évben szűkült a munkaerőpiac felvevő ereje, munkahelyek szűntek meg, kilátástalanná vált a munkavállalás egy sima érettségivel) okai egyaránt.

VI. HOGYAN ILLESZKEDNEK BE A PROGRAMBAN TANULÓ DIÁKOK ISKOLÁJUK KÖZÖSSÉGÉBE?

Egy gimnázium tanuló-közösségébe való beilleszkedés eleinte mindig nehézségekkel jár: az általános iskolából frissen kikerült tanulónak új barátságokat kell kötnie egy teljesen új és idegen környezetben. Hatványozódik a nehézség abban az esetben, hogyha a frissen felvételt nyert tanuló a „hátrányos helyzetű” kategóriába tartozik. Ilyenkor úgy mond „megbélyegeződik” a társadalom által ráragasztott „hátrányos helyzetű” jelzővel.

Mire gondolunk, ha meghalljuk azt a szót, hogy „hátrányos helyzetű tanuló” ?

A hátrányos helyzet, halmozottan hátrányos helyzet fogalma az utóbbi időben pejoratív értelmet nyert. Tudjuk, hogyha hátrányos helyzetű valaki, azzal valamiféle „gond” van: nem megfelelő családi, szociális, vagy anyagi háttérrel rendelkezik, esetleg valamilyen etnikai kisebbséghez tartozik- ezért valamilyen okból kifolyólag nem ugyanolyan tanulónak számít, mint a többiek. De mi számít megfelelőnek? Mi adja meg a mértéket, amihez viszonyítva valaki hátrányos helyzetűnek számít, valaki pedig nem?

A hátrányos helyzet legátfogóbb értelmezését a következő definíció adja: „ A hátrányos helyzet azokat a gazdasági, társadalmi és kulturális körülményeket jelöli, amelyek az iskolai előrehaladás szempontjából a többséghez képest kedvezőtlen helyzetet teremtenek. Hátrányos helyzetűnek tekintendő a gyerek, ha a helyzete a szokásosnál, átlagosnál nehezebb körülményeket idéz elő, ami kihat személyiségfejlődésére, tanulására, életminőségére. Egy jó anyagi körülmények között élő gyerek is lehet tehát hátrányos helyzetű, ha nyelvi hátrányban van, diszfunkciós családi szocializációban él, előítéleteknek van kitéve, kirekesztődik stb.”(TUKACS, 2011)

A fenti meghatározásból láthatóvá válik az, hogy a hátrányos helyzetnek, mint címkének, mennyi különféle összetevője van, és ez a kategória nem csak elsősorban a nehéz anyagi körülmények között élőket foglalja magába, mégis a társadalom hajlamos a hátrányos helyzetű embereket pusztán szegénynek titulálni. Aki pedig a fenti hátrányok valamelyikét viszi magával az iskolába, annak értelemszerűen a hátránya miatt sokkal nehezebb dolga lesz mind a beilleszkedés terén, mind pedig tanulás szempontjából. Csökkent értékűnek, kevesebbnek érezheti magát helyzete miatt, főleg akkor, ha társai a sztereotípiák hatására ellenszenvvel viszonyulnak hozzá.

6.1 A nem Arany Programos diákok válaszai az ellenszenvet vizsgáló kérdésekre

A gimnázium nem aranyos osztályaiba járó diákok véleményét az aranyos diákokról egy Bogardus-féle társadalmi távolság skálával mértük. Ezen a skála a következőképpen nézett ki: öt állítást soroltunk fel a szimpátia különböző szintjeinek megfelelően, amelyeket a diákoknak 0-tól 5-ig kellett értékelnie, az szerint, hogyan viszonyulnának egy AJTP-s diáktársukhoz adott szituációban (a nullás érték a nem tudom, az 5 a nagyon örülnék neki).

A különböző kérdésekre általában 0-és 3 között érkeztek a válaszok, ami azt jelenti, hogy a „nem tudom”, és a „nem zavarna, de nem is örülnék neki” válaszok jelennek meg leggyakrabban.

A következőkben három kérdésre lebontva elemezzük a gimnáziumban tanuló diákok véleményét az Aranyos diákokkal való együttműködésről.

- 1. Ha egy Arany Programos diák lenne az osztálytársad

19. táblázat: **AJTP-s diák az osztálytársad lenne**

Válaszok	Humán	Reál	Ált.+inf.
Nem tudom	29%	50%	40%
Nagyon zavarna	0%	0%	0%
Zavarna	0%	6%	0%
Nem zavarna, de nem is örülnék neki	29%	37%	47%
Örülnék neki	41%	6%	13%
Nagyon örülnék neki	0%	0%	0%

Saját számítás alapján

Osztálytárs kategóriában nagy többségben a „nem tudom” (40%) és a „nem zavar, de nem is örülnék neki”(38%) lehetőségeket választották a diákok. Összintén a tanulók 2%-a nyilvánította ki, hogy zavarná őt, ha egy AJTP-s diák lenne az osztálytársa, ennek ellenére a tanulók 10%-a örülne neki, hogyha egy „aranyos” diák lenne az osztálytársa. A 19. táblázat csoportokra lebontva mutatja meg nekünk a válaszok arányát. Osztálytárs kérdésben a legelutasítóbbnak a reál tagozatos diákok látszanak, 6%-uk kinyilvánította, hogy zavarná őt, ha az osztálytársa lenne egy aranyos diák, és az örülnék neki kategória is ebben a csoportban a legalacsonyabb (6%).

- 2. Ha egy Arany Programos diák lenne az padtársad

20. táblázat: **AJTP-s diák a padtársad lenne**

Oszlop1	Humán	Reál	Ált.+inf.
Nem tudom	18%	50%	40%
Nagyon zavar	0%	0%	0%
Zavar	0%	19%	7%
Nem zavar, de nem is örülnék neki	29%	31%	40%
Örülnek neki	52%	0%	13%
Nagyon örülnek neki	0%	0%	0%

Saját számítás alapján

A válaszok eloszlása itt sem mutat nagy differenciát, de valamivel nagyobb azoknak a száma, akik maguk mellett padtársként nem szeretnék „aranyos” diákot. A válaszadók egyharmada választja itt is az arany középutat, a „nem zavar, de nem is örülnék neki” kategóriát. A padtársi viszony feltételez némi szimpátiát a felek közt, hiszen általában a diákok amellet a diák mellett szeretnek ülni, akivel jó kapcsolatban állnak. Csoportok megoszlásában (20. táblázat) a legelutasítóbb csoport ismételen a reáltagozatosoké volt. Az érdekesség az, hogy csak ők merték kinyilvánítani egyértelműen azt, ha zavarná őket a fent említett két szituáció.

-3. Ha egy Arany Programos diák lenne a kollégiumi szobatársad

21. táblázat: **AJTP-s diák a szobatársad lenne**

Válaszok	Humán	Reál	Ált.+inf
Nem tudom	29%	44%	33%
Nagyon zavar	0%	6%	7%
Zavar	0%	12%	7%

Nem zavar, de nem is örülnék neki	29%	37%	40%
Örülnék neki	35%	0%	13%
Nagyon örülnék neki	6%	0%	0%

Saját számítás alapján

A kollégiumi szobatárs kategóriájában sem térnek el nagyon a válaszadási arányok, de itt már megkétszerezi egymást a „zavar” és az „örülnék neki” választási aránya, az előbbi 10%, míg az utóbbit a válaszadók közel 20%-a jelölte be. Itt is nagy a hezitálók aránya, a „nem tudom” és a „nem zavar, de nem is örülnék neki” kategóriát választók aránya 70%. A 21. táblázatban szereplő adatok nem mutatnak nagy különbséget az előző két kérdéshez képest, itt szintén a reáltagozatosak nyilvánítják ki egyértelműen ellenszenvüket.

A válaszokat összegezve arra a megállapításra juthatunk, hogy szimpátia kérdésében az „aranyos” diákokat a gimnázium többi diákja nem tudja hová beilleszteni. Nagy a bizonytalanság a válaszok között, és a „nem tudom” kategória elég gyakori előfordulása is valamilyen szintű távolságtartást mutat. A diákok kevés hányada nyilvánította ki egyértelműen azt, hogy nem szimpatizál az AJTP-s diákokkal. Az „örülnék” neki kategóriát választók aránya viszonylag egyenletes marad, ez a diákok 20%-ára vonatkozik. A válaszadók 70%-a az összes kérdésnél a két nagy hezitáló kategóriát választotta.

A válaszok e két nagy kategóriára való szétoszlásából a következőket állapíthatjuk meg:

1. A vizsgált gimnázium diákjai nem ismerik az évfolyamukon tanuló AJTP-s diákokat, így nem tudnak arra tényleges választ adni, hogy milyen lenne, ha iskolán/ kollégiumon belül közelebbi kapcsolatba kerülnének egymással. Érdekes párhuzamot lehet vonni azonban abból, hogy kollégisták-e a diákok vagy sem. A megkérdezettek 87%-a nem kollégista, a „zavar” válaszok mind ebből a kategóriából érkeztek. A fennmaradó 23% válaszaik nem tartalmaznak elutasítást, inkább az örülnék neki, és a hezitáló kategóriákat választották. A válaszok effajta megoszlási arányából arra következtethetünk, hogy a kollégista tanulók toleránsabbak az AJTP-s diákokkal szemben, mint azok, akik nem a kollégiumban laknak. Ebből látszik, hogy a gimnázium kollégiuma jobban eleget tud tenni a hátránykompenzációs feladatának, mint az iskola, hiszen itt egy fedél alatt élnek a diákok, ezért több lehetőségük nyílik arra, hogy megismerjék egymást.
2. A vizsgált gimnázium diákjai nem merik kinyilvánítani igazán azt, hogy hogyan is érznek az AJTP-s tanulók iránt, ezért választják inkább a „nem

tudom” kategóriát. A „nem zavar, de nem is örülnék neki” kategória gyakorisága is érdektelenségre, látens diszkriminációra utal.

A fenti megállapítások teljes körű bizonyításához újabb, mélyrehatóbb vizsgálatra lenne szükség, a fent leírtak csupán következtetések, de jó alapot adnak egy teljes körű vizsgálat megkezdéséhez ebben a témában.

6.2 Az Arany Programban tanuló diákok válaszai az ellenszenvet vizsgáló kérdésekre

Az AJTP-s diákok véleményére szimpátia és bánásmód kategóriában két ellentétes állítással kérdeztünk rá. Az ellentétes állítások bal és jobb oldalon jelentek meg, közöttük öt rubrika volt, beszámozva egytől ötig. Ahhoz a számhoz kellett a diákoknak X-et tenniük, amelyik a legközelebb esik az általuk vélt igaz állításhoz.

1. *. Az iskolában teljesen másképp kezelnek minket, mint a többi diákot- Az iskolában teljesen ugyanúgy kezelnek minket, mint a többi diákot.*

Ezekkel az állításokkal elsősorban arra voltunk kíváncsiak, hogy a tanárok részéről van-e ellenszenv az AJTP-s diákok felé, megkülönböztetik-e őket valamilyen módon. A válaszok megoszlásában középre húzás itt is megfigyelhető, a diákok 44%-a választotta a „döntetlen” kategóriát. 12%-uk érzi úgy, hogy másképpen kezelik őket az iskolában, és szintén 44% pedig azt állítja, hogy ugyanúgy viselkednek velük, mint a többi diákkal. Itt is e két kategória tömöríti magába a válaszok több mint három negyedét.

2. *Az iskola nem aranyos diákjai ellenségesen viselkednek velünk, aranyosakkal- Az iskola nem aranyos diákjai barátságosan viselkednek velünk, aranyosakkal.*

Ez a két állítás a legszélsőségebb viselkedéstípusokat tartalmazza, ezért az elemzésnél kicsit árnyalnunk kell a válaszok kategóriáit. 28% mondta azt, hogy ellenségesen viselkednek velük a nem aranyos diákok, 40% pedig azt állítja, hogy barátságosan viselkednek velük. A döntetlen kategória itt a válaszok közel 32%-át foglalja magába, ami itt is bizonytalanságra utal.

A válaszoknál a döntetlen kategória felülreprezentáltsága miatt nem lehet egyértelmű megállapításokra jutni, azt azonban elmondhatjuk, hogy a diákok közel 40%-a állítja azt, hogy ugyanazt a figyelmet és törődést kapja a gimnáziumban, mint a többi osztály diákjai, és diaktársai részéről sem érez hátrányos megkülönböztetést. Ezt a megkérdezett végzős AJTP-s tanulók kevesebb, mint fele állítja biztosan, tehát az aranyos diákok 60%-a nem érzi úgy, hogy egyértelműen ugyanúgy viszonyulnak hozzájuk diaktársaik, mint a többi tanulóhoz. Ez a megállapítás sem nyert teljes körű megerősítést, de a jövőben összetettebben kivizsgálendő kategória lesz.

VII. AZ AJTP-S DIÁKOK TANULÓI MUNKATERHEI

A témafelvetésben ismertetett hipotézis a 2009-ben készült hatásvizsgálat eredményeire támaszkodik, miszerint az Arany Programban tanuló diákok túlterheltek. Túl nagy rajtuk a nyomás, rengeteg plusz feladatuk van, kevés a szabadidejük, stb.

A tanulói munkaterheket nagy csoportokra lebontva vizsgáljuk meg a következőkben, név szerint ezek az iskolai tanórákkal eltöltött idő, a délutáni plusz foglalkozások ideje, és az otthoni tanulásra szánt idő mennyisége. Ebben a három kategóriában hasonlítjuk össze az Arany Programos osztály diákjainak, ill. a nem „aranyos” tanulók válaszainak megoszlását, majd elemezzük a diákok véleményét az iskola által felállított követelményrendszer teljesíthetőségéről.

1. Az iskolai tanórákon töltött idő

Az osztályok megítélése szerint 20 és 36 óra között oszlik meg a heti tanítási óráiknak a száma. Átlagosan a diákoknak 32 iskolai tanítási órája van egy héten, ami öt tanítási napra lebontva nagyjából hat órát jelent naponta. Igazán változatosan adták meg a heti tanórák számát, de a fenti diagramból kiderül, hogy nagyjából a 30-35 óra szerepel a legtöbb helyen. Az első munkateher-összetevő számával már rendelkezünk, vegyük alapul az átlag 32 óra heti tanítási időt.

-2. Iskolán kívüli tevékenységekkel töltött idő

22. táblázat: **Iskolán kívüli tevékenységen résztvevők aránya csoportonként**

Válasz	AJTP	Humán	Reál	Ált.+ inf
Igen	48%	23%	19%	38%
Nem	48%	71%	69%	62%
Nincs válasz	4%	6%	12%	0%

Saját számítás alapján

A megkérdezettek közel 50%-a vesz részt valamilyen iskolán kívüli és/vagy kollégiumi tevékenységen a tanórák után. Ezek a tevékenységek a következő kategóriákba sorolhatók:

2. tantárgyakhoz kapcsolódó szakkörök
3. érettségire felkészítő órák
4. nyelvvizsga felkészítő órák

5. sportkörök
6. hangszeres órák, zeneiskola
7. tánc
8. művészetek

A diákok válaszai alapján átlagosan elmondható az, hogy iskolán kívüli tevékenységekkel eltöltött idő hetente kicsivel több, mint öt óra. Ha ezt hozzáadjuk az iskolában, a tanítási órákon eltöltött idővel, a diákok munkaterhei 37 órára nőnek.

A következőkben az AJTP-s diákok válaszát az iskolán kívüli tevékenységek esetében külön is megvizsgáljuk összehasonlítva a többi osztályban tanuló diákok válaszaival.

Az Arany Programos diákok 50%-a vesz részt délutánonként valamilyen iskolán kívüli tevékenységen/ kollégiumi foglalkozáson. Ez az arány nem tér el sokban a többi diák részvételi arányától, ami 42%, bár elmondhatjuk, hogy mégis többen vannak jelen az iskolán kívüli tevékenységeken. Átlagosan az AJTP-s diákok négy órát töltenek ezekkel a tevékenységekkel egy héten, ami két órával elmarad a gimnázium többi osztályában tanuló diákok időráfordításától, ugyanis ők hetente hat órát töltenek délutáni foglalkozások látogatásával. Összegezve az iskolai tanítási órákon és a délutáni foglalkozásokon eltöltött időt, az AJTP-s diákok alulmaradnak a heti 36 órával a többi tanuló heti 38 órájával szemben.

Az iskolán kívüli tevékenységek típusában lehet némi eltérés az Arany Programos osztály tanulói és a többi diák között, mert a Program nyelvi-és ECDL felkészítő tanfolyamot, ill. a jogosítvány megszerzéséhez szükséges KRESZ órákat beépítheti az iskolán kívüli tevékenységek közé, így ezeken a délutáni pluszfoglalkozásokon a részvételi arány a következő:

- ECDL vizsgafelkészítőre csupán az aranyos diákok 8%-a jár, hiszen a program az ECDL bizonyítvány megszerzését a gimnáziumba kerülés utáni első három évre ütemezi (a nulladik, felkészítő tanfolyamon kiemelt hangsúlyt fektetnek az IT kompetenciák fejlesztésére). Így a végzős évben már csak azok vesznek rész ilyen jellegű foglalkozáson, akiknek az előző években nem sikerült megszereznie a bizonyítványt. Az ECDL vizsgára felkészítő órákra hetente többször is járnak a diákok.

23. táblázat: **Rendelkezel-e már ECDL vizsgabizonyítvánnyal?**

Válaszok	AJTP	Humán	Reál	Ált.+inf
Igen	92%	77%	32%	94%
Nem	8%	23%	63%	6%
Nincs válasz	0%	0%	7%	0%

Saját számítás alapján

A fenti táblázatból egyértelműen látszik az, hogy az AJTP-s osztályban a legnagyobb az ECDL vizsgával rendelkezők aránya, hiszen ennek megszerzése a program fő céljai közé tartozik. A második legnagyobb megszerzési arány pedig természetesen az emelt informatika tagozaton van.

- Nyelvvizsga felkészítő órára (elsődlegesen az angol középfokú nyelvvizsga bizonyítvány megszerzése szerepel a program céljai között) az AJTP-s diákok 44%-a jár általában heti egy alkalommal, de ez nem csak az angol nyelvvizsgára való felkészítést tartalmazza, mert a diákok válaszai szerint 83%-uk már rendelkezik angol középfokú nyelvvizsga bizonyítvánnyal, német nyelvűvel senki. Az alábbi táblázat az angol nyelvvizsga bizonyítvánnyal rendelkezők arányát mutatja meg osztályokra lebontva. Innen arra a megállapításra juthatunk, hogy a legnagyobb arányban itt is az aranyos diákok rendelkeznek a legtöbb vizsga bizonyítvánnyal

24. táblázat: **Az angol nyelvvizsgával rendelkezők csoport szerinti megoszlása**

Válaszok	AJTP	Humán	Reál	Ált.+inf
Igen	84%	82%	92%	53%
Nem	16%	18%	8%	47%

Saját számítás alapján

- Az Arany Programos tanulók 68%-a rendelkezik már B kategóriás jogosítvánnyal, a megkérdezett diákok közül csupán egy olyan diák volt, aki délután vezetés órákat vesz, heti több alkalommal.

3. Otthoni tanulással töltött idő

25. táblázat: **A diákok otthoni tanulással töltött idejének alakulása**

Válaszok	AJTP	Humán	Reál	Ált.+inf
1 óránál kevesebbet	12%	18%	6%	31%
1-1,5 órát	28%	23%	38%	31%
1,5-2 órát	28%	35%	19%	12%
2-3 órát	24%	17%	25%	19%
3 óránál többet	8%	6%	12%	7%

Saját számítás alapján

A fenti diagramon a diákok válaszainak megoszlását láthatjuk az otthoni tanulási idő mennyiségének kérdésére. Az átlagos tanulási idő 1,5-2 óra a diákok megítélése szerint- naponta ennyi időt kell tölteniük azzal, hogy felkészüljenek a másnapi órákra. Láthatjuk, hogy a tanulási idő megoszlásában a 2-3 óránál és a 3 óránál többet kategóriában az AJTP-s tanulók válaszai megközelítik a reáltagozatos tanulók válaszait. Ha két órával számolunk, akkor a diákok heti iskolai munkaterheinek összessége 10 órával több lesz; az AJTP-s tanulóknak így heti 46 óra, a gimnázium többi osztályába járó diákoknak pedig 48 óra.

A szakirodalmi részben említett 2002-es iskolai munkateher vizsgálatban megállapítottak szerint, a negyedik évfolyamos diákok heti munkaterhei 45-50 óra között mozoghatnak, ami nem sokban tér el az Arany Programban résztvevő diákok heti munkaterheinek számától (42-49 óra).

A diákok válaszai alapján a heti munkaterhek összessége 46-48 óra között mozog, ami megfelel a fent említett átlagosnak mondható heti terhelésnek. Nincs nagy különbség az aranyos és a nem aranyos diákok terhei között. Ezt részben a gimnázium erős színvonala, részben pedig a köznevelési törvényben, ill. az iskola pedagógiai programjában előírtak határozzák meg.

A munkaterhek időráfordításának elemzésénél az iskolai pedagógiai program, ill. az Arany János Program munkatervében szerepeltetett célokat és betervezett óraszámokat figyelembe véve arra a megállapításra juthatunk, hogy nem a végzős évben vannak a diákok a legnagyobb terhelésnek kitéve az iskolában. A 2002-es iskolai munkateher vizsgálatban a 10. évfolyamos diákok munkaterhei a legmagasabbak, számuk elérheti a heti 54-55 órát is.

Az Arany Program főbb pedagógiai célkitűzései is (nyelvvizsga bizonyítvány megszerzése, ECDL vizsga, jogosítvány) mind az első három évfolyamra koncentrálnak- ez ki is tűnik az AJTP-s diákok válaszai közül. Az utolsó évre igen kevesen hagyják a nyelvvizsgázást, az ECDL vizsgát pedig szinte már mindenki megszerzi a Program első éveiben.

VIII. TANULÓI VÁLASZOK AZ ISKOLA KÖVETELMÉNYRENDSZERÉVEL KAPCSOLATOSAN

Az előző oldalakon az objektív, számmal mérhető és kimutatható tényezőit elemeztük az iskolai munkateher összetevőinek. Azonban a diákok saját, szubjektív véleményéről még nem volt szó, arról, hogy hogyan „küzdenek” meg az iskola követelményrendszerével, hogyan teljesítik mindennapi feladatukat.

Azt, hogy a tanulók hogyan ítélik meg a gimnázium által támasztott követelményeket, ill. a tanulást, a felkészülést nehéznek találják-e a következőkben elemezzük.

-1. Az iskola követelményrendszere

26. táblázat: A tanulók válaszai az iskola követelményeiről

Nehézség	Humán	Reál	Ált.+inf
Különösebb nehézség nélkül teljesíthetőek	23%	6%	19%
Megfelelnek a gimnáziumok általános követelményeinek	77%	82%	75%
Nagyon magasak, nehezen teljesíthetőek	0%	12%	6%

Saját számítás alapján

A diákok több mint 85%-a megfelelőnek tartja a gimnáziumi követelményeket, csupán 4%-uk állítja azt, hogy nagyon magasak és nehezen lehet őket teljesíteni. Az általuk tanulásra szánt idő mennyiségének kérdésében is 45%-uk azt válaszolta, hogy megfelelőnek tartja az általa tanulásra szánt idő mennyiségét, és közel 40%-választotta a kevés időt töltök tanulással kategóriát. Csoportonként (26. táblázat. ábra) sincs akkora eltérés, a reáltagozaton magasabb azon tanulók aránya, akik nehezen teljesíthetőnek gondolják a követelményeket. Tehát a gimnázium követelményrendszere a diákok által megfelelőnek mondott, amit különösebb nehézségek nélkül teljesíteni is tudnak. Arra a kérdésre, hogy gondot okoz-e a diákoknak a tanórákra való felkészülés, a tanulók válaszai egyértelműen azt mutatják, hogy nem jelent számukra gondot a másnapi órákra felkészülni.

A túlterheltséget egy állítással való egyetértés mértékének megadásával vizsgáltuk (Nem érzem magam túlterheltnek, még tanulmányi versenyeken is indulok). A válaszok megoszlása az alábbi diagramon jól látszik, miszerint a diákok közel 37%-a érzi magát túlterheltnek annyira, hogy ne induljon el tanulmányi versenyeken, annak ellenére, hogy az iskola követelményeit megfelelőnek találták. Összeadva az „inkább nem értek vele egyet” és az „egyáltalán nem értek vele egyet” kategóriát, a tanulók több mint fele (53%-a) érzi úgy, hogy túl nagy terhelésnek van kitéve a középiskolában.

Arra a kérdésre, hogy túl sokat követel-e az iskola, a diákok válasza 67%-ban nemleges volt, így nehéz párhuzamot vonni a túlterheltséget vizsgáló kérdés eredménye és az iskola követelményrendszerére irányuló kérdés eredményei között. Elég ellentmondásosnak bizonyulnak a válaszok ebben a két kategóriában. A tanulók 40%-a vesz különórát ahhoz, hogy megfeleljen az iskola követelményeinek. A legtöbben az emelt biológia, kémia tagozatos osztályból járnak magántanárhoz, őket követik a spec. angolok és az emelt informatika osztályba járók.

27. táblázat: **Diákok válasza a túlterheltséggel kapcsolatban**

Egyetértés	Humán	Reál	Ált.+inf
Egyáltalán nem értek vele egyet	12%	19%	19%
Inkább nem értek vele egyet	35%	31%	31%
Részben egyetértek	30%	38%	44%
Teljesen egyetértek	23%	12%	6%

Saját számítás alapján

28. táblázat: **Diákok válasza a szabadidejük mennyiségéről**

Egyetértés	Humán	Reál	Ált.+inf
Egyáltalán nem értek vele egyet	23%	7%	13%
Inkább nem értek vele egyet	36%	20%	27%
Részben egyetértek	30%	7%	33%
Teljesen egyetértek	12%	77%	27%

Saját számítás alapján

A tanulók közel fele úgy ítéli meg, hogy nagyon kevés szabadidővel rendelkezik hétköznaponként, a tanítási napok délutánjain. Ennek ellenére, arra a kérdésre, hogy hány szabad délutánnal rendelkeznek egy átlagos tanítási héten (a hétvégéket leszámítva) 59%-uk válaszolta azt, hogy több szabad délutánja is van egy héten. Nyilván nem tudjuk mérni a szabadidő ideális mennyiségét, mert mindenkinek egyénileg meghatározott az, hogy mennyi szabadidőre van szüksége egy héten, de amelyik diáknak több olyan délutánja is van, amikor nincs lefoglalva, az nem tekinthető túlzottan leterheltnek.

IX. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A lekérdezés alapján a felvetődött hipotézisek (Az AJTP-s diákok túlterheltek, ellenszenvvel viszonyulnak hozzájuk a diákok) egyértelműen nem igazolódtak be, de elvetni sem lehet őket. A megállapításom az, hogy mindenképpen tovább kell kutatni ezt a két témát ahhoz, hogy átfogóbb képet kaphassunk az AJTP-s diákok terheltségéről, ill. iskolán belüli beilleszkedéséről.

A tanulói munkateher kérdésében arra a következtetésre jutottam, hogy a leterheltség maximuma nem a végzős osztályban tetőzik, hanem a 10. évfolyam környékén, ezért további vizsgálatok szükségeltetnek ahhoz, hogy felmérjem, valójában mennyire vannak leterhelve az AJTP-s diákok. Az viszont bebizonyosodott, hogy a gimnázium többi osztályában tanuló diák munkaterhei sem térnek el nagyban az Arany Programban tanulóktól, hiszen mindannyian valamilyen tagozatos, valamilyen tantárgyra speciálisan koncentrálnak osztályba járnak. Ezért nagyjából megegyeznek az óraszámok, ill. iskolán kívüli tevékenységekkel még több időt is töltenek el, mint az „aranyos” társaik.

Szimpatia kategóriában az eredményekből egyértelműen kiderül, hogy nagy a távolság az AJTP-s diákok és nem AJTP-s társaik között. Nem tudják beilleszteni egyértelműen az „aranyosakat” a tanulói közösségbe, mert nagy az izoláltság a részükről az iskolában. A programban eltöltött öt év tapasztalata alapján azt állíthatom, hogy nem igazán vannak közös programok az iskola szervezésében, ahol megismerhetnék egymást a tanulók. A gólyatábor elkülönítése is tovább csökkenti az AJTP-s diákok tökéletes beilleszkedésének esélyét, hiszen már a kezdetekkor lemaradnak ismerkedés terén. A kollégium az egyedüli, amely kompenzálni, valamilyen szinten enyhíteni tudja a tanulók közti különbséget, mert itt együtt élnek a diákok, egymás közelében lehetnek és így kiismerhetik egymást. Bár itt is elkülönítve kezelik az „aranyosakat”, de ez már nem olyan éles különbség, mint az iskolán belül.

Arról pedig itt sem szabad elfeledkeznünk, hogy az AJTP-s diákok nem csupán hátrányos helyzetük miatt kerülnek be ebbe a Programba, hanem azért, mert mindannyian valamilyen területen kiemelkedőt alkotnak. Az iskolában pedig a kiemelésre kellene helyezni a hangsúlyt, arra, hogy ne a hátrányos helyzetükből ítéljék meg őket társaik, hanem tehetségük alapján. Ezért az iskola részéről fontosnak tartanám olyan foglalkozások megszervezését, amelyeken az AJTP-s és nem AJTP-s tanulók egyszerre vesznek részt- lehet ez önismereti beszélgetés, valamilyen témában való különóra, ismeretterjesztő óra, hangszeres óra, stb.- és az aranyos diákok bemutathatják a többieknek azt a terepet, amiben ők egész rendkívüli módon kiismerik magukat.

X. ÁBRAJEGYZÉK, TÁBLÁZATOK

1. ábra: Heti átlagos „diákmunkaidő”
2. ábra: A különböző típusú különórákon való részvételi arány

1. táblázat: A lekérdezettek osztály szerinti megoszlása
2. táblázat: A megkérdezettek nem szerinti megoszlása
3. táblázat: A megkérdezettek születési év szerinti eloszlása
4. táblázat: A tanulók lakóhely szerinti megoszlása
5. táblázat: A szülők családi állapota
6. táblázat: Az édesapa legmagasabb iskolai végzettsége
7. táblázat: Az édesanya/ nevelőanya legmagasabb iskolai végzettsége
8. táblázat: Az édesapa/nevelőapa jelenlegi foglalkozása
9. táblázat: Az édesanya/nevelőanya jelenlegi foglalkozása
10. táblázat: Édesapa/nevelőapa legmagasabb iskolai végzettsége
11. táblázat: Édesanya/nevelőanya legmagasabb iskolai végzettsége
12. táblázat: Válaszadók testvéreinek száma
13. táblázat: Milyen területen vagy tehetséges?
14. . táblázat: Nem okozott problémát az első évben
15. táblázat: Nem sikerült megoldani
16. . táblázat: Hogyan érzed magad a középiskolában?
17. táblázat: Hogyan érzed magad a kollégiumban?
18. táblázat: Tervek érettségi után
19. táblázat: AJTP-s diák az osztálytársad lenne
20. táblázat: AJTP-s diák a padtársad lenne
21. táblázat: AJTP-s diák a szobatársad lenne
22. táblázat: Iskolán kívüli tevékenységen résztvevők aránya csoportonként
23. táblázat: Rendelkezel-e már ECDL vizsgabizonyítvánnyal?
24. táblázat: Az angol nyelvvizsgával rendelkezők csoport szerinti megoszlása
25. táblázat: A diákok otthoni tanulással töltött idejének alakulása
26. ábra: A tanulók válaszai az iskola követelményeiről
27. táblázat: Diákok válasza a túlterheltséggel kapcsolatban

28. táblázat: Diákok válaszai a szabadidejük mennyiségéről

XI. FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Szénay Márta: A diákok „munkaideje”. In.: A tanulók munkaterhei Magyarországon; OKI, 2003, www.ofi.hu
2. Mayer József: A tanulók munkaterheiről. In.: A tanulók munkaterhei Magyarországon; OKI, 2003, www.ofi.hu
3. Loboda Zoltán: Eredményesség és méltányosság az iskolában. In.: A tanulók munkatergei Magyarországon; OKI, 2003, www.ofi.hu
4. Hunyadi Györgyné M. Nádasi Mária- Személyközi kapcsolatok az iskolában. In.: Bábosik István és mtsai (szerk.) : Pedagógia az iskolában. A szociális életképesség megalapozása, ELTE, 2011
5. Fehérvári Anikó –Liskó Ilona: Az Arany János Program hatásvizsgálata, EDUCATIO, 2006
6. A hátrányos helyzetű tanulók Arany János Tehetséggondozó Programjának értékelése, Expanzió Kft., Budapest; 2009
7. PISA 2000. database, www.pisa2000.acer.edu.au
8. Eurydice: Key Data on Education in Europe, 2002, www.eacea.ec.europa.eu
9. Tukacs Anita: Inklúzió és integráció a közoktatásban, PTE-BTK, 2011
10. Őri Mária: Hátrányos helyzetű csoportok helyzete a munkaerőpiacon
11. Magyar statisztikai évkönyv, 2009,2012, www.ksh.hu

12. Buda Béla: Csoportjelenségek a gyermek-és ifjúkorban; nevelési felhasználásuk.
In.: Balogh László és Tóth László (szerk.): Fejezetek a pedagógiai pszichológia köréből.
Budapest, Neumann Kht., 2005

13. Kurt Lewine Alapítvány: Kutatási beszámoló, 2012

XII. MELLÉKLETEK

Az Arany János Tehetséggondozó Programban tanulók kérdőíve

1. Nemed

- 1- nő
- 2- férfi

2. Születési év

3. Milyen nemzetiségi-etnikai kisebbséghez tartozol?

- 1-cigány/roma
- 2- német
- 3- szlovák
- 4- román
- 5- egyéb:
- 0- nem tartozom nemzetiségi-etnikai kisebbséghez

4. Állandó lakhelyed településtípusa

- 1- megyeszékhely
- 2- város
- 3- község
- 4- falu
- 5- tanya
- 6- egyéb:

5. Osztályod

- 1- Arany János Tehetséggondozó
- 2- Spec. Német
- 3- Spec. Angol
- 4- Emelt magyar nyelv irodalom, történelem
- 5- Emelt matek, fizika, informatika
- 6- Emelt biológia, kémia
- 7- Ált. tagozat, emelt informatika

6. Szüleid...

- 1- együtt élnek
- 2- elváltak /külön élnek
- 3- az édesanyám elhunyt
- 4- az édesapám elhunyt
- 5- nevelőszülőknél élek

6- egyéb:

7.Édesapád/ nevelőapád legmagasabb iskolai végzettsége

- 1- kevesebb, mint 8 általános iskolai osztály
- 2- 8 osztály
- 3-szaktanárképző
- 4- szakközépiskolai érettségi
- 5-gimnáziumi érettségi
- 6-technikumban szerzett szakma
- 7-főiskola
- 8-egyetem
- 0- nincs édesapám/ nevelőapám

8. Édesapád/ nevelőapád jelenlegi foglalkozása

- 1- szellemi munkakörben vezető beosztású
- 2- szellemi munkakörben alkalmazott
- 3- fizikai munkakörben vezető beosztású
- 4- fizikai munkakörben alkalmazott
- 5- vállalkozó
- 6- segéd- vagy betanított munkás
- 7- nyugdíjas
- 8- rokkantnyugdíjas
- 9- munkakereső

9. Édesanyád/ nevelőanyád legmagasabb iskolai végzettsége

- 1- kevesebb, mint 8 általános iskolai osztály
- 2- 8 osztály
- 3-szaktanárképző
- 4- szakközépiskolai érettségi
- 5-gimnáziumi érettségi
- 6-technikumban szerzett szakma
- 7-főiskola
- 8-egyetem
- 0- nincs édesanyám/ nevelőanyám

10. Édesanyád/ nevelőanyád jelenlegi foglalkozása

- 1- szellemi munkakörben vezető beosztású
- 2- szellemi munkakörben alkalmazott
- 3- fizikai munkakörben vezető beosztású
- 4- fizikai munkakörben alkalmazott

- 5- vállalkozó
- 6- segéd- vagy betanított munkás
- 7- nyugdíjas
- 8- rokkantnyugdíjas
- 9- munkakereső
- 10- háztartásbeli

11. Testvéreid száma:

0- nincs testvérem

12. Három legidősebb testvéred:

1- Születési éve	2- Legmagasabb iskolai végzettsége	3- Jelenlegi státusza		4- Ha dolgozik: Mi a foglalkozása?
		0- Tanuló	1- Dolgozik	
1-				
2-				
3-				

13. Egy 10 fokú skálán (ahol 1 jelenti a nagyon rosszat; 5,5 az átlagosat és 10 a nagyon jót) hogyan pontoznád családotd anyagi helyzetét? (karikázd be a számot!)

1 1,5 2 2,5 3 3,5 4 4,5 5 5,5 6 6,5 7 7,5 8 8,5 9 9,5 10

0- nem szeretnék válaszolni

14. Szerinted milyen területen mutatkozik meg a tehetséged? (több válasz is lehetséges!)

- 1- Matematika, informatika
- 2- Ének-zene
- 3- Rajz-képzőművészet
- 4- Magyar nyelv-irodalom
- 5- Idegen nyelv
- 6- Testnevelés, mozgáskultúra
- 7- Logikus gondolkodás
- 8- Gyors és hatékony tanulási képesség
- 9- Egyéb:
- Megítélésem szerint nem vagyok tehetséges semmiben

15. Az iskola által kitűzött célok közül eddig melyek teljesültek eddigi tanulmányaid alatt? (Több válasz is lehetséges)

- 1- Képes vagyok önálló véleményalkotásra
- 2- Önértékelésem fejlődött
- 3- Tudom használni és megszerezni a megszerzett ismereteimet
- 4- Nem fogadok el szélsőséges nézeteket
- 5- Számomra nem okoz gondot a másokkal való együttműködés
- 6- Értelmezve és hatékonyan tudok tanulni
- 7- Senkit sem különböztetek meg hátrányosan
- 8- Tehetségemnek megfelelő színvonalú képzést, oktatást kapok

16. Saját magad által kitűzött célok elérésében az iskola:

- 1- Teljes mértékben segít
- 2- Részben segít
- 3- Csak magamra számíthatok

17. Rendelkezel-e már? (tegyél X-et a megfelelő helyre!)

	1- igen	2- megszerzés éve	0- nem
ECDL vizsgabizonyítvánnyal			
Angol nyelvvizsgálóval			
Német nyelvvizsgálóval			
Nyelvvizsgálóval egyéb nyelvből, pl.:			
Jogosítvánnyal			

18. Értékelj egy 5 fokú skálán azt, hogy (tegyél X-et a megfelelő helyre!)

	1- nagyon rosszul	2- rosszul	3- közepe sen	4-jól	5- nagyo n jól	0- nem vagyok kollégista
1- hogyan érzed magad a középiskolában!						
2- hogyan érzed magad a kollégiumban!						

19. Mik a terveid érettségi után?

- 1- Szakma tanulása középfokon

- 2- Felvételt nyerj egy hazai felsőoktatási intézménybe
- 3- Felvételt nyerj egy külföldi felsőoktatási intézménybe
- 4- Munkavállalás itthon
- 5- Munkavállalás külföldön
- 0-Egyéb:

20. Értékelj egy 5 fokú skálán azt, hogy (tegyél X-et a megfelelő helyre!)

	1- egyáltalán nem segít	2- inkább nem segít	3- inkább segít	4-segít	5- nagymértékben segít
1- mennyiben segít a jelenlegi intézmény ennek megvalósításában?					

21. Kapsz-e egyéni fejlesztést, foglalkoznak-e veled a tanárok külön, a többiektől eltérő módon?

- 1- igen, van saját tanulmányi, előrehaladási tervem
- 2- igen, kapok külön feladatokat
- 3- igen, részt veszek tanulmányi versenyeken
- 4- egyéb:
- 0- nem

22. Az előző félévi tanulmányi átlagod

23. Egy átlagos héten (a délutáni programokat leszámítva) hány iskolai tanítási órád van?

24. Egy 4 fokú skálán hogyan ítéled meg a veled szemben támasztott követelményeket?

- 1- nagyon alacsonyak, nagyon könnyen teljesíthetőek
- 2- különösebb nehézség nélkül teljesíthetőek
- 3- megfelelnek a gimnáziumok általános követelményeinek
- 4- nagyon magasak, nehezen teljesíthetőek

25. Egy 4 fokú skálán hogyan ítéled meg az általad tanulásra fordított idő mennyiségét?

- 1- szinte semmit sem kell otthon tanulnom
- 2- kevés időt töltök otthoni tanulással
- 3- megfelelőnek tartom a tanulásra fordított idő mennyiségét
- 4- nagyon sok időt fordítok tanulásra

26. Becslésed szerint, mennyi időt kell naponta készülnöd ahhoz, hogy megfelelj az iskolai követelményeknek?

- 1- 1 óránál kevesebbet
- 2- 1-1,5 órát
- 3- 1,5-2 órát
- 4- 2-3 órát
- 5- 3 óránál többet

**27. Tanítás után részt veszel-e valamilyen iskolán kívüli, és/ vagy kollégiumi tevékenységen (sportkör, szakkör, énekkar, zeneiskola)?
(ha nem a válasz, ugrás a 31. kérdésre)**

- 1- igen
- 0- nem

28. (Ha igen) Egy átlagos héten hány órát töltesz iskolán kívüli, ill. kollégiumi tevékenységekkel?

29. Melyek ezek a tevékenységek?

30. Ez az időráfordítás hogyan mutatkozik meg tanulmányaidban?

- 1- Sokszor úgy érzem, hogy az iskola rovására megy
- 2- Meg tudom találni az egyensúlyt a plusz feladatok ellátása és a tanulás között
- 3- Az iskolában elismerik az iskolán kívüli teljesítményemet, ezért nem kell jól tanulnom ahhoz, hogy jó jegyet szerezhsek
- 4- egyéb:

31. Egy átlagos héten hány órát töltesz az alább felsorolt tevékenységekkel? Mennyire tartod őket fontosnak? (tegyél X-et a megfelelő helyre!)

	Órák száma					Mennyire fontos számodra?				
	0	1 vagy kevesebb	2-5	6-10	10-nél több	0- Egyáltalán nem fontos	1- Kevésbé fontos	2- Közepes fontosságú	4- Nagyon fontos	5- Mindennél fontosabb
1- megoldani az írásbeli házi feladatokat										
2- olvasni és tanulni a										

másnapi órákra										
3- szórakoztató céllal olvasni (könyvek, magazinok, újságcikkek olvasása)										
4- részt venni az iskolád által szervezett délutáni programokon (szakkör, sportkör, énekkar, felkészítő, stb.)										
5- részt venni mások által szervezett délutáni programokon (zeneiskola, színjátszás, tornaklub, táncórák, stb.)										
6- párban dolgozni										
7- önkéntes munkát vállalni										
8- edzeni, sportolni, mozogni										
9- tévézni, videó játékot játszani, számítógépes játékot játszani										
10- böngészni a neten, chatelni										
11- telefonálni										
12- barátokkal lenni / szórakozni										
13- egyéb:										

32. Fejezd be a mondatot az alábbi állítások egyikével!

Szabad délutánom egy héten (kivéve a hétvégét):

- 1- Több is van
- 2- Csak egy van
- 3- Nincs, minden délutánom foglalt
- 4- Minden délutánom szabad

33. Pontozd az alábbi állításokat egy négyfokú skálán! (tegyél X-et a megfelelő helyre!)

	1- egyáltalán	2- inkább nem értek	3- részben egyetértek	4-teljesen egyetértek
--	------------------	------------------------	--------------------------	--------------------------

	nem értek vele egyet	egyet		
1- Az iskola megfelelő kihívásokat biztosít számomra más területen is (pl. sport, zene).				
2- A feladatok kijelölésekor a képességeimet is figyelembe veszik az iskolában.				
3- Személyes törődést is kapok ebben az iskolában.				
4- Számomra nem okoz gondot a tanórákra való felkészülés.				
5- Nem érzem magam túlterheltnak, még tanulmányi versenyeken is indulok.				
6- Az iskola magas színvonalú teljesítményt követel meg tőlem.				
7- Véleményem szerint az iskola eredményesen fejleszti idegennyelv-tudásomat.				
8- Úgy érzem, továbbtanulásom szempontjából jó kezekben vagyok ebben az iskolában.				
9- Túl nagy a nyomás rajtam, túl sokat követel az iskola.				
10- Hiába tanulok nagyon sokat, úgy érzem, nincs semmi eredménye.				
11- Nagyon kevés a szabadidőm.				

44. Amikor jelentkeztl az Arany János Programba, melyek voltak az elvárásaid a programmal kapcsolatban? (tegyél X-et a megfelelő helyre!)

Elvárások	Valóra vált-e?			Nem volt elvárásom 0
	3- igen	2- nem	1- részben	
1- Ne legyenek hétvégi programok				
2- Ne legyenek délutáni programok				
3- Érdekes ismereteket szerezhess				
4- A 0. évfolyamon megfelelő felzárkóztatást kapj				
5- Biztosan bejuss az egyetemre				
6- Jó tanárok tanítanak				
7- Idegen nyelvek elsajátítása, sikeres nyelvvizsga				
8- Sportolási lehetőségek				

9- Biztosítsák a tehetségednek megfelelő színvonalú képzést, oktatást				
10- Sikeres ECDL vizsga				
11- Jogosítvány megszerzése				
12- Külföldi tanulmányutakon vehess részt				
13- Anyagi támogatást kapj a sikeres tanulásért				
0- Egyéb:				

45. Mik okoztak neked nehézséget az Arany program első évében? (tegyél X-et a megfelelő helyre!)

Problémák	Nem volt probléma 0	Sikerült-e ezeket megoldani?		
		3- igen	2- részben	1-nem
1- Tanulási problémák				
2- A bentlakásos életforma				
3- Beilleszkedés a közösségbe				
4- A család, otthon hiánya				
5- A többi diák megkülönböztető viselkedése				
0- Egyéb:				

46. Egy átlagos héten milyen gyakran van önismereti- és csoportfoglalkozásod?

- 1- hetente egyszer
- 2- kéthetente egyszer
- 3- havonta egyszer
- 0- Egyéb:

47. Jársz-e délutánonként? (tegyél X-et a megfelelő helyre!)

	Jársz?		Milyen gyakran? (4-hetente többször, 3-hetente egyszer, 2- kéthetente,1-havonta vagy ritkábban)			
	1-igen	0-nem	4	3	2	1
1-ECDL felkészítőre						
2- nyelvvizsga felkészítőre						
3- korrepetálásra						
4- vezetni						
5- KRESZ tanfolyamra						

48. Saját elgondolásod szerint elérted volna-e jelenlegi eredményeidet az Arany János tehetséggondozó Program nélkül is?

- 1- Igen
- 2- Részben igen
- 0- Nem

49. A táblázat két végében szereplő állítások egymás ellentétjei. A számok az egyetértés fokát jelölik.

Amelyikkel inkább egyetértesz, az ahhoz közelebb lévő szám alá rakj egy X-et!

	1	2	3	4	5	
1- Az iskolában teljesen másképp kezelnek minket, mint a többi diákat.						1- Az iskolában teljesen ugyanúgy kezelnek minket, mint a többi diákat.
2- Az önismereti és tanulásmódszertan óráknak nincs semmi haszna, csak az időt veszik el a tanulástól.						2- Az önismereti és tanulásmódszertan órákon sok segítséget kapunk a tanuláshoz.
3- Az iskola nem aranyos diákjai ellenségesen viselkednek velünk, aranyosakkal.						3- Az iskola nem aranyos diákjai barátságosan viselkednek velünk, aranyosakkal.
4- A 0. felzárkóztató						4- A 0. felzárkóztató

évfolyam teljesen haszontalan volt számomra.						évfolyamot nagyon hasznosnak találtam.
--	--	--	--	--	--	--

Az iskola többi tagozatán tanuló diák kérdőíve

1. Nemed

- 1- nő
- 2- férfi

2. Születési év

3. Milyen nemzetiségi-etnikai kisebbséghez tartozol?

- 1-cigány/roma
- 2- német
- 3- szlovák
- 4- román
- 5- egyéb:
- 1- nem tartozom nemzetiségi-etnikai kisebbséghez

4. Állandó lakhelyed településtípusa

- 1- megyeszékhely
- 2- város
- 3- község
- 4- falu
- 5- tanya
- 6- egyéb:

5. Osztályod

- 1- Arany János Tehetséggondozó
- 2- Spec. Német
- 3- Spec. Angol
- 4- Emelt magyar nyelv irodalom, történelem
- 5- Emelt matek, fizika, informatika
- 6- Emelt biológia, kémia
- 7- Ált. tagozat, emelt informatika

6. Szüleid...

- 1- együtt élnek
- 2- elváltak /külön élnek
- 3- az édesanyám elhunyt
- 4- az édesapám elhunyt
- 5- nevelőszülőknél élek
- 6- egyéb:

7.Édesapád/ nevelőapád legmagasabb iskolai végzettsége

- 1- kevesebb, mint 8 általános iskolai osztály
- 2- 8 osztály
- 3-szaktanulmányok végző
- 4- szakközépiskolai érettségi
- 5-gimnáziumi érettségi
- 6-technikumban szerzett szakma
- 7-főiskola
- 8-egyetem
- 0- nincs édesapám/ nevelőapám

8. Édesapád/ nevelőapád jelenlegi foglalkozása

- 1- szellemi munkakörben vezető beosztású
- 2- szellemi munkakörben alkalmazott
- 3- fizikai munkakörben vezető beosztású
- 4- fizikai munkakörben alkalmazott
- 5- vállalkozó
- 6- segéd- vagy betanított munkás
- 7- nyugdíjas
- 8- rokkantnyugdíjas
- 9- munkakereső

9. Édesanyád/ nevelőanyád legmagasabb iskolai végzettsége

- 1- kevesebb, mint 8 általános iskolai osztály
- 2- 8 osztály
- 3-szaktanulmányok végző
- 4- szakközépiskolai érettségi
- 5-gimnáziumi érettségi
- 6-technikumban szerzett szakma
- 7-főiskola
- 8-egyetem
- 0- nincs édesanyám/ nevelőanyám

10. Édesanyád/ nevelőanyád jelenlegi foglalkozása

- 1- szellemi munkakörben vezető beosztású
- 2- szellemi munkakörben alkalmazott
- 3- fizikai munkakörben vezető beosztású
- 4- fizikai munkakörben alkalmazott
- 5- vállalkozó
- 6- segéd- vagy betanított munkás
- 7- nyugdíjas
- 8- rokkantnyugdíjas
- 9- munkakereső
- 10- háztartásbeli

11. Testvéreid száma:

2- nincs testvérem

12. Három legidősebb testvéred:

1- Születési éve	2- Legmagasabb iskolai végzettsége	3- Jelenlegi státusza		4- Ha dolgozik: Mi a foglalkozása?
		0- Tanuló	3- Dolgozik	
1-				
2-				
3-				

13. Egy 10 fokú skálán (ahol 1 jelenti a nagyon rosszat; 5,5 az átlagosat és 10 a nagyon jó) hogyan pontoznád családod anyagi helyzetét?(karikázd be a számot!)

1 1,5 2 2,5 3 3,5 4 4,5 5 5,5 6 6,5 7 7,5 8 8,5 9 9,5 10

0- nem szeretnék válaszolni

14. Szerinted milyen területen mutatkozik meg a tehetséged? (több válasz is lehetséges!)

- 1- Matematika, informatika
 - 2- Ének-zene
 - 3- Rajz-képzőművészet
 - 4- Magyar nyelv-irodalom
 - 5- Idegen nyelv
 - 6- Testnevelés, mozgáskultúra
 - 7- Logikus gondolkodás
 - 8- Gyors és hatékony tanulási képesség
 - 9- Egyéb:
- Megítélésem szerint nem vagyok tehetséges semmiben

15. Az iskola által kitűzött célok közül eddig melyek teljesültek eddigi tanulmányaid alatt? (több válasz is lehetséges!)

- 1- Képes vagyok önálló véleményalkotásra
- 2- Önértékelésem fejlődött
- 3- Tudom használni és megszerezni a megszerzett ismereteimet
- 4- Nem fogadok el szélsőséges nézeteket
- 5- Számomra nem okoz gondot a másokkal való együttműködés
- 6- Értelmezve és hatékonyan tudok tanulni
- 7- Senkit sem különböztetek meg hátrányosan
- 8- Tehetségemnek megfelelő színvonalú képzést, oktatást kapok

16. Saját magad által kitűzött célok elérésében az iskola:

- 1- Teljes mértékben segít
- 2- Részben segít
- 4- Csak magamra számíthatok

17. Rendelkezel-e már?

	1- igen	2- megszerzés éve	0- nem
ECDL vizsgabizonyítvánnyal			
Angol nyelvvizsgálóval			
Német nyelvvizsgálóval			
Nyelvvizsgálóval egyéb nyelvből, pl.:			
Jogosítvánnyal			

18. Értékelj egy 5 fokú skálán azt, hogy... (tegyél X-et a megfelelő helyre!)

	1- nagyon rosszul	2- rosszul	3- közepes en	4-jól	5- nagyo n jól	0- nem vagyok kollégista
1- hogyan érzed magad a középiskolában!						
2- hogyan érzed magad a kollégiumban!						

19. Mik a terveid érettségi után?

- 1- Szakma tanulása középfokon

- 2- Felvételt nyerj egy hazai felsőoktatási intézménybe
- 3- Felvételt nyerj egy külföldi felsőoktatási intézménybe
- 4- Munkavállalás itthon
- 5- Munkavállalás külföldön
- 0-Egyéb:

20. Értékelj egy 5 fokú skálán azt, hogy... (tegyél X-et a megfelelő helyre!)

	1- egyáltalán nem segít	2- inkább nem segít	3- inkább segít	4-segít	5- nagymértékben segít
1- mennyiben segít a jelenlegi intézmény ennek megvalósításában?					

21. Kapsz-e egyéni fejlesztést, foglalkoznak-e veled a tanárok külön, a többiektől eltérő módon?

- 1- igen, van saját tanulmányi, előrehaladási tervem
- 2- igen, kapok külön feladatokat
- 3- igen, részt veszek tanulmányi versenyeken
- 4- egyéb:
- 0- nem

22. Az előző félévi tanulmányi átlagod

23. Egy átlagos héten (a délutáni programokat leszámítva) hány iskolai tanítási órád van?

24. Egy 4 fokú skálán hogyan ítéled meg a veled szemben támasztott követelményeket?

- 1- nagyon alacsonyak, nagyon könnyen teljesíthetőek
- 2- különösebb nehézség nélkül teljesíthetőek
- 3- megfelelnek a gimnáziumok általános követelményeinek
- 4- nagyon magasak, nehezen teljesíthetőek

25. Egy 4 fokú skálán hogyan ítéled meg az általad tanulásra fordított idő mennyiségét?

- 1- szinte semmit sem kell otthon tanulnom
- 2- kevés időt töltök otthoni tanulással
- 3- megfelelőnek tartom a tanulásra fordított idő mennyiségét
- 4- nagyon sok időt fordítok tanulásra

26. Becslésed szerint, mennyi időt kell naponta készülnöd ahhoz, hogy megfelelj az iskolai követelményeknek?

- 1- 1 óránál kevesebbet
- 2- 1-1,5 órát
- 3- 1,5-2 órát
- 4- 2-3 órát
- 5- 3 óránál többet

**27. Tanítás után részt veszel-e valamilyen iskolán kívüli, és/ vagy kollégiumi tevékenységen (sportkör, szakkör, énekkar, zeneiskola)?
(ha nem a válasz, ugrás a 31. kérdésre)**

- 1- igen
- 0- nem

28. (Ha igen) Egy átlagos héten hány órát töltesz iskolán kívüli, ill. kollégiumi tevékenységekkel?

29. Melyek ezek a tevékenységek?

30. Ez az időráfordítás hogyan mutatkozik meg tanulmányaidban?

- 1- Sokszor úgy érzem, hogy az iskola rovására megy
- 2- Meg tudom találni az egyensúlyt a plusz feladatok ellátása és a tanulás között
- 3- Az iskolában elismerik az iskolán kívüli teljesítményemet, ezért nem kell jól tanulnom ahhoz, hogy jó jegyet szerezzek
- 4- egyéb:

31. Egy átlagos héten hány órát töltesz az alább felsorolt tevékenységekkel? Mennyire tartod őket fontosnak? (tegyél X-et a megfelelő helyre!)

	Órák száma					Mennyire fontos számodra?				
	0	1 vagy kevesebb	2-5	6-10	10-nél több	0- Egyáltalán nem fontos	1- Kevésbé fontos	2- Közepes fontosságú	4- Nagyon fontos	5- Mindennél fontosabb
1- megoldani az írásbeli házi feladatokat										
2- olvasni és tanulni a másnapi órákra										

3- szórakoztató céllal olvasni (könyvek, magazinok, újságcikkek olvasása)										
4- részt venni az iskolád által szervezett délutáni programokon (szakkör, sportkör, énekkar, felkészítő, stb.)										
5- részt venni mások által szervezett délutáni programokon (zeneiskola, színjátás, tornaklub, táncórák, stb.)										
6- párban dolgozni										
7- önkéntes munkát vállalni										
8- edzeni, sportolni, mozogni										
9- tévézni, videó játékot játszani, számítógépes játékot játszani										
10- böngészni a neten, chatelni										
11- telefonálni										
12- barátokkal lenni / szórakozni										
13- egyéb:										

32. Fejezd be a mondatot az alábbi állítások egyikével!

Szabad délutánom egy héten (kivéve a hétvégét):

- 1- Több is van
- 2- Csak egy van
- 3- Nincs, minden délutánom foglalt
- 4- Minden délutánom szabad

33. Pontozd az alábbi állításokat egy négyfokú skálán! (tegyél X-et a megfelelő helyre!)

	1- egyáltalán nem értek vele egyet	2- inkább nem értek egyet	3- részben egyetértek	4-teljesen egyetértek
1- Az iskola megfelelő kihívásokat biztosít számomra más területen is (pl. sport, zene).				
2- A feladatok kijelölésekor a képességeimet is figyelembe veszik az iskolában.				
3- Személyes törődést is kapok ebben az iskolában.				
4- Számomra nem okoz gondot a tanórákra való felkészülés.				
5- Nem érzem magam túlterheltnak, még tanulmányi versenyeken is indulok.				
6-Az iskola magas színvonalú teljesítményt követel meg tőlem.				
7- Véleményem szerint az iskola eredményesen fejleszti idegennyelv-tudásomat.				
8- Úgy érzem, továbbtanulásom szempontjából jó kezekben vagyok ebben az iskolában.				
9- Túl nagy a nyomás rajtam, túl sokat követel az iskola.				
10- Hiába tanulok nagyon sokat, úgy érzem, nincs semmi eredménye.				
11- Nagyon kevés a szabadidőm.				

34. Amikor jelentkeztl a Szilágyiba, melyek voltak az elvárásaid az iskolával kapcsolatban?

- 1- Továbbtanulásra való eredményes felkészítés
- 2- Érdekes ismereteket szerezhess
- 3- Nyelvvizsgára való felkészítés
- 4- Külföldi tanulmányutakon vehess részt
- 5- Jó közösségbe való bekerülés
- 6- Jó tanárok tanítsanak
- 7- Jól tanuló diákok közé kerülj
- 8- Teljesítményednek megfelelő oktatást kapj
- 9- Biztosítsák a tehetségednek megfelelő színvonalú képzést, oktatást
- 0- Egyéb:

35. Mi az, ami eddig nem, vagy csak részben teljesült?

36. Tanulmányaid alatt biztosít-e/ biztosított-e neked az iskola? (tegyél X-et a megfelelő helyre!)

	1-Biztosított	2-Nem biztosított, de igényelttem volna	3-Nem igényelttem	4- Nem tudom, hogy biztosít-e
1- Iskolán kívüli tevékenységeket (szakkörök, sportkör, önképzőkör, énekkar, zenekar stb.)				
2- Felzárkóztatást				
3- Nyelvvizsgára való felkészítést				
4- Tanulmányi ösztöndíjat				
5- Tanulmányi kirándulást				
6- Pályaorientációs tevékenységeket				
7- Tankönyvtámogatást				
8- Versenyzési lehetőséget				
9- Tanulói, vagy diákfórumot				
10- Közösségi rendezvényeket (tábor, diáknapi, gólyabál)				
0- Egyéb tevékenységeket, Pl:				

37. Kell-e magántanárhoz járnod ahhoz, hogy megfelelj az iskolai követelményeknek? (ha nem, ugrás a 39. kérdéshez)

- 1- igen
- 2- nem

38. (Ha igen) Mely tantárgyakból kell különórát vened?

Tantárgyak	Hetente hány magánórát van belőle?
1- matematika	
2- fizika	
3- biológia	
4- kémia	
5- magyar nyelv	
6- magyar irodalom	
7- német nyelv	
8- angol nyelv	
9- informatika	
10- földrajz	
0- Egyéb:	

39. Mit szólnál ahhoz, ha egy Arany Programos diák lenne... (tegyél X-et a megfelelő helyre!)

	1- Nagyon zavarna	2- Zavarna	3- Nem zavarna, de nem is örülnék neki	4- Örülnék neki	5- Nagyon örülnék neki	0- Nem tudom
1- az osztálytársad						
2- a padtársad						
3- a kollégiumi szobatársad						
4- a társad egy projektmunkában						
5- a párod testnevelés órán						